

În atelierul de decorațiuni al Fabricii de falanță și sticlă din Sighișoara.
Fotografie de A. MIHAILOPOL

REDACȚIA: BUCUREȘTI, PIAȚA SCÎNTEII
Căsuța poștală: 3507, Of. 33
Tel. 17.60.10, int. 1744

ABONAMENTE la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. PREȚUL REVISTEI 2 LEI. ABONAMENTE: 3 luni: 26 lei; 6 luni: 52 lei; un an: 104 lei.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Anul XII nr. 51 (447) — 21 decembrie 1963

Lucrările

Aici se va naște ALUMINIU

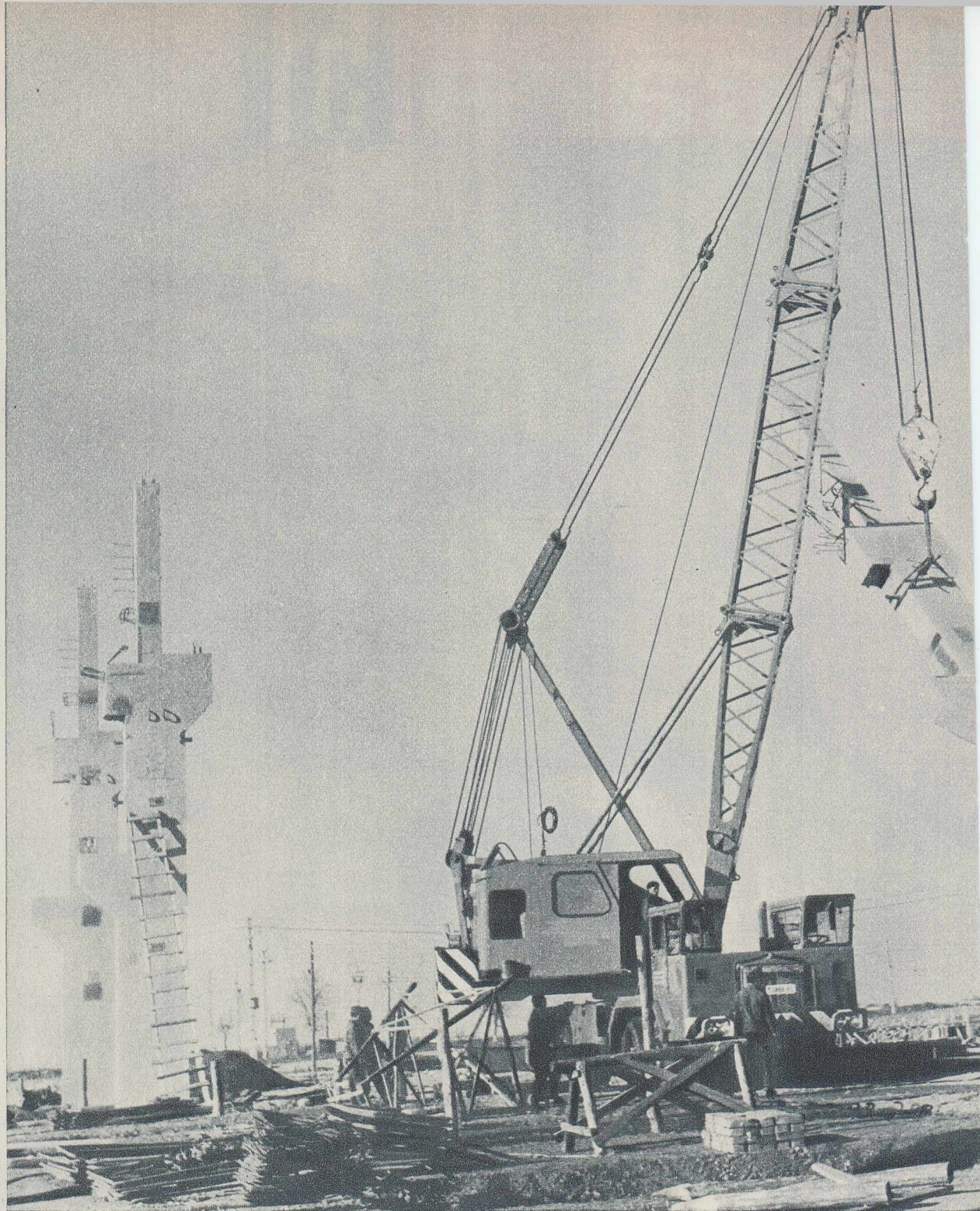
Până nu demult aici fusese câmp. Iar acum constructorii lucrează intens la înălțarea unuia din cele mai noi obiective industriale ale țării: fabrica de aluminiu de la Slatina. Lucrările se desfășoară într-un ritm susținut datorită înaltului grad de mecanizare și utilizării prefabricatelor.

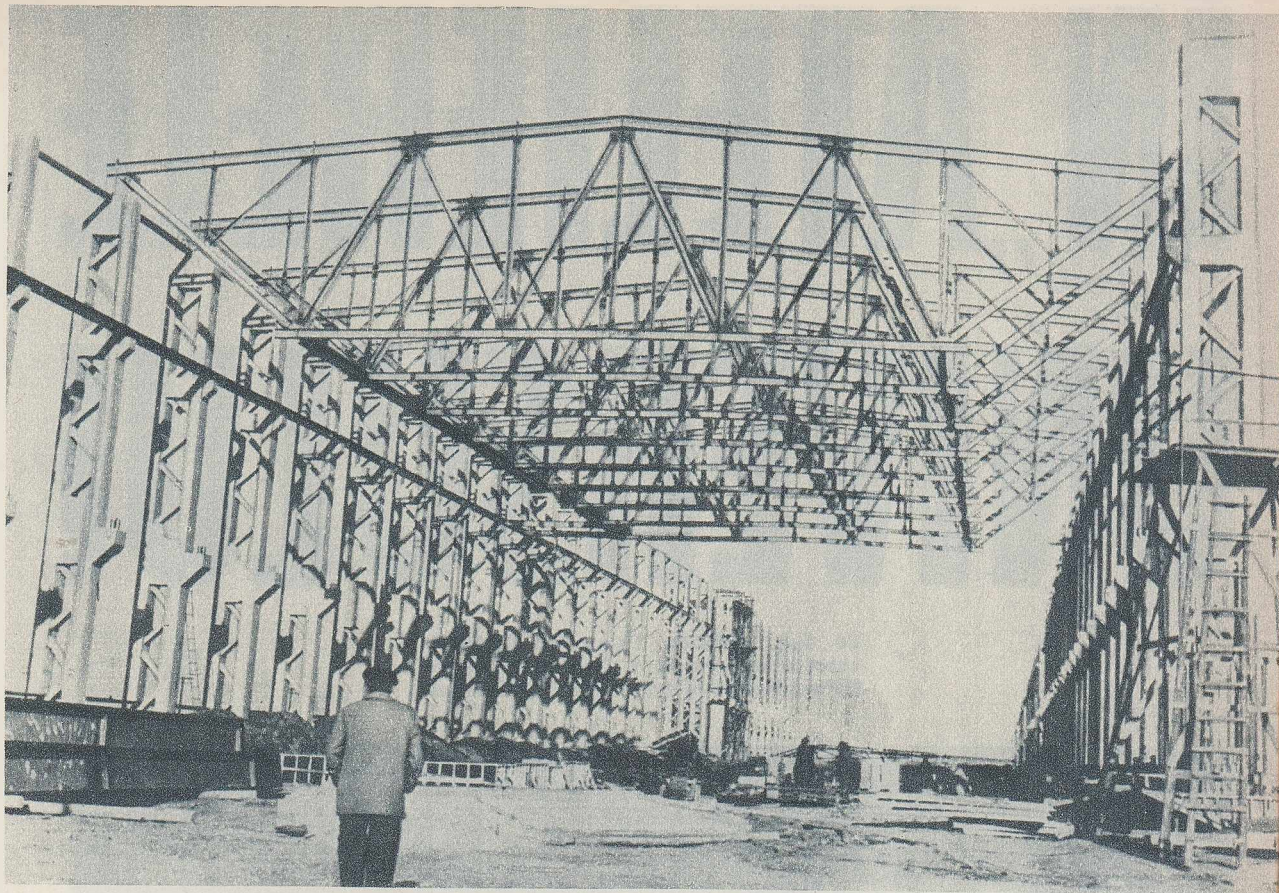
Cu construcția uzinei de la Slatina se creează, în țara noastră, o nouă ramură a metalurgiei neferoase. Uzina va avea o capacitate anuală de

50.000 tone aluminiu și aliaje, prevăzându-se importante posibilități de extindere. Aici se vor produce blocuri de aluminiu și aliaje, bare rotunde, sirmă, plăci din care se va obține tablă.

Construcția uzinei de aluminiu influențează și dezvoltarea orașului Slatina. De pe acum au și fost date în folosință muncitorilor și inginerilor primele 650 de apartamente.

Fotoreportaj de I. CORIBAN

O fotografie-document din primele săptămîni de muncă la construcția uzinei: așa arăta la sfîrșitul lunii noiembrie 1963 uriașa hală a electrolizei.

Mașinile moderne asigură transportul și montarea rapidă acestor coloși de beton în greutate de cîte 25 tone.

Un moment important: fixarea sîrșipilor a primei ferme...

ÎN „ATELIERELE” UNIVERSULUI

de Ing. fizician Theodor TAUTH,
cercetător principal la Institutul de
fizică atomică al Academiei R. P. Romîne

Explodează o galaxie... Echivalentul a 5.000.000 de stele este proiectat în spațiu cu o viteză de 20-25.000.000 de kilometri pe oră. Mai bine zis, a fost proiectat, căci această fotografie a galaxiei M 82, realizată în luna octombrie a.c. la cunoscutul observator de pe muntele Palomar din California, înfățișează nu momentul, ci rezultatele unei gigantice explozii petrecute în urmă cu aproximativ 40.000.000 de ani și devenită vizibilă pentru noi abia acum 1.500.000 de ani. În decursul unei astfel de explozii de proporții cu adevărat cosmice și care de obicei nu se produce decât o dată în existența unei galaxii se pot sintetiza elementele mai grele din tabloul lui Mendeleev. Este unul din „atelierele” Universului.

Ce poate fi mai frumos decât imaginea cerului de noapte împințit de o puzderie de stele? Ce poate fi mai frumos, și în același timp mai fascinant, atât pentru poet cât și pentru cercetător?

Deși se află la distanțe uriașe de noi și informațiile pe care le primim de la aștri pe calea luminii și a semnalelor radio parcurg un drum inimaginabil de lung, astăzi știm foarte multe despre stele, cunoaștem structura lor fizică, faptul că sînt grupate în sisteme uriașe, care deseori numără miliarde și sute de mi-

liarde de semeni. Pe calea așa-numitelor analize spectrale omul a descoperit și altceva: atât planetele sistemului solar cât și imensele orașe siderale — galaxiile — sînt construite din aceleași „cărămizi”, din aceleași elemente.

Radiotelescoapele ce-și întind spre cer antenele metalice detectează semnale radio emise de hidrogenul sistemelor astrale îndepărtate, iar în spectrogramele stelelor regăsim liniile elementelor pămîntene: hidrogen, litiu, bor, fier etc. Elementele cuprinse în tabela lui Mendeleev

(care la rîndul lor se compun din aceleași particule elementare și au deci aceeași structură) s-au născut undeva, în „atelierele” imense ale Universului.

Unde, cum și „din ce”? Incomplet elucidată pînă în zilele noastre, aceasta este una dintre problemele cele mai pasionante ale fizicii contemporane.

La început a fost hidrogenul

După multe controverse, știința modernă a acceptat în mod definitiv ideea provenienței tuturor elementelor dintr-unul

Elementele se nasc și azi, „sub ochii noștri”, în adîncurile stelelor, în exploziile novelor și supernovelor, în atmosfera stelară sau în gazul intergalactic

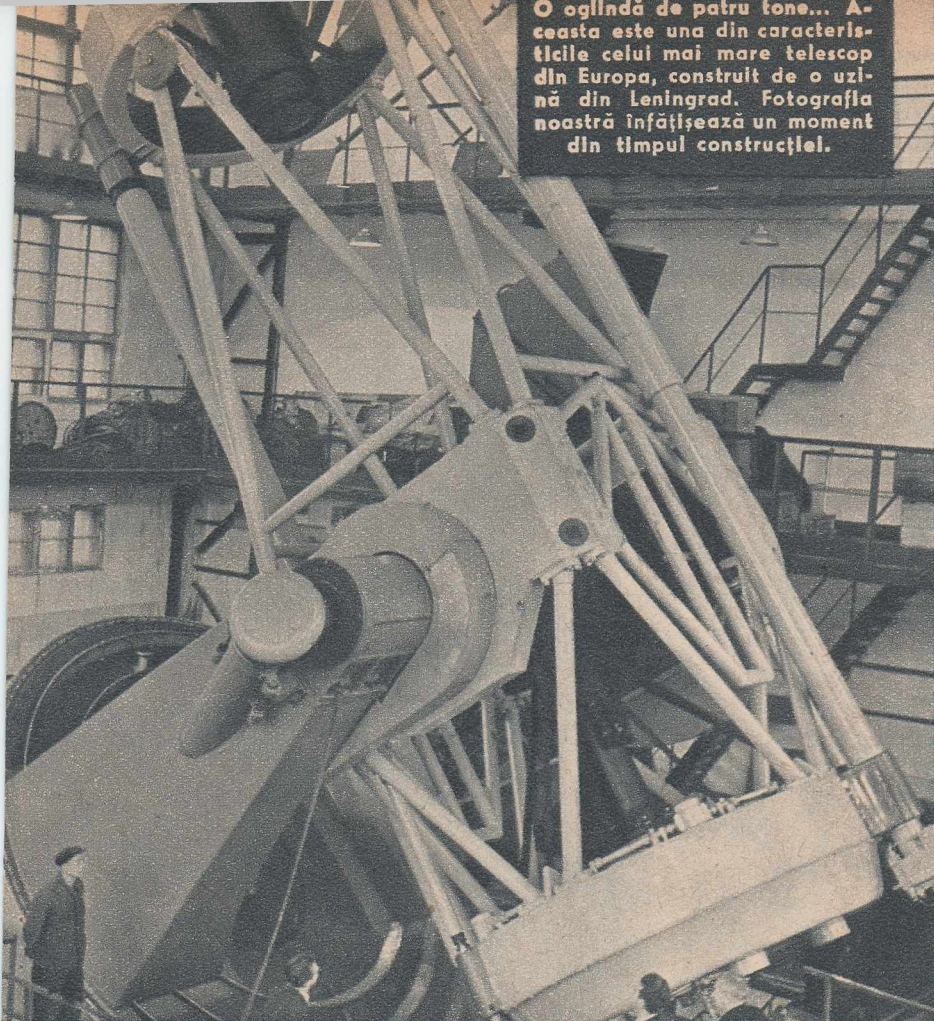
simplu: hidrogenul. Așadar... la început a fost hidrogenul, elementul cel mai „modest” din tabela periodică: el nu conține decât un proton și un electron care se învîrtește în jurul lui. Din atomi de hidrogen — cei mai ușori din natură — se compune 76 la sută din toată substanța Universului cunoscut; 23 la sută este heliu, al doilea element al sistemului periodic; în fine, elementelor mai grele le revine doar aproximativ 1 la sută.

Elementele mai grele se formează din elementele ușoare prin reacții nucleare, care însă au loc numai atunci cînd nucleele atomilor se află suficient de aproape, la distanțe unde încep să se manifeste forțele nucleare. Sub acțiunea acestora din urmă se declanșează interacțiuni care duc la modificări profunde ale structurii nucleului.

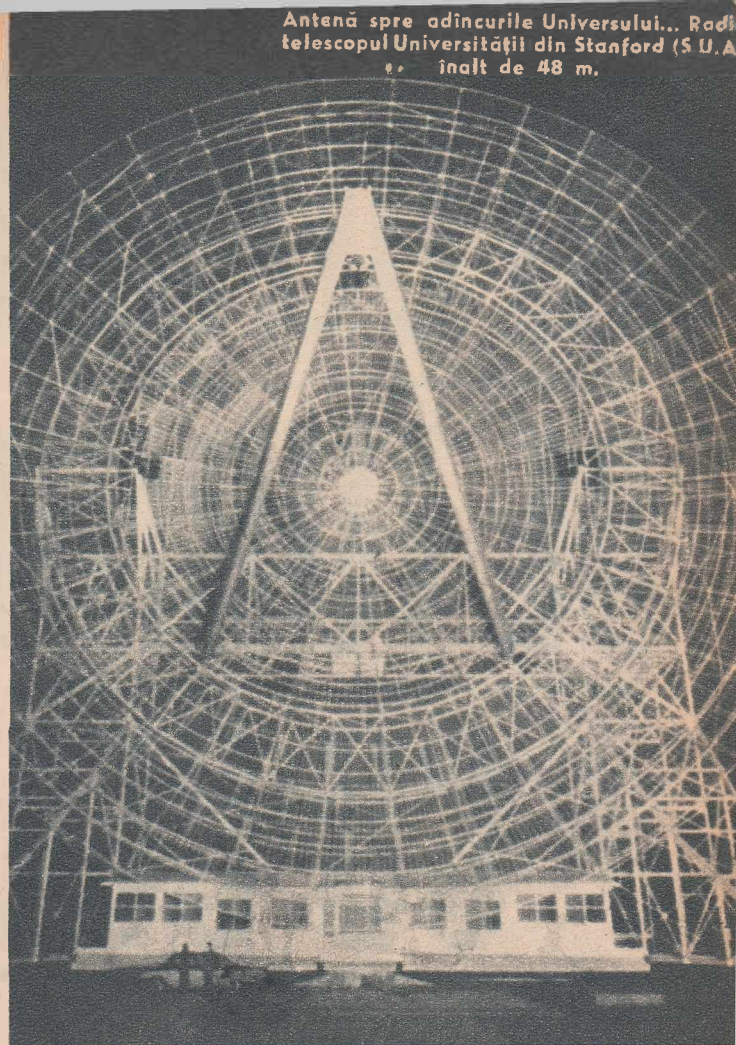
Se naște însă întrebarea: cum pot fi apropiate nucleele la distanțe comparabile cu dimensiunile lor? Se știe doar că ele, fiind încărcate pozitiv, se vor respinge reciproc și că această respingere apare cu mult înainte de a se simți acțiunea forțelor nucleare.

Pentru a învinge respingerea este necesar ca nucleelor să li se comunice o energie suficient de mare, ceea ce se poate realiza fie prin accelerarea lor artificială, în câmpuri electrice, fie prin încălzirea substanței la zeci și sute de milioane de grade. În această stare, nucleele, în urma agitației termice, vor dispune de energii suficiente pentru a se putea apropia și a amorsa reacțiile care să ducă la sinteza unor elemente mai grele.

Dar cum se petrec astfel de pro-

O oglindă de patru tone... Aceasta este una din caracteristicile celui mai mare telescop din Europa, construit de o uzină din Leningrad. Fotografia noastră înfățișează un moment din timpul construcției.

Antenă spre adâncurile Universului... Radiotelescopul Universității din Stanford (S.U.A.) înalt de 48 m.

cese în stele? În centrul astrilor temperatura atinge valori de zeci de milioane de grade. Acest lucru este determinat de faptul că steaua, sub acțiunea forțelor gravitaționale proprii, se comprimă. O dată cu presiunea crește rapid și temperatura. În cele din urmă se stabilește un echilibru între forțele interne (care caută să extindă steaua) și forțele care o presează. Fiecare dintre nucleele ce formează substanța stelei dispune la un moment dat — din cauza temperaturii uriașe la care se află — de o energie atât de mare încât poate să învingă respingerea electrostatică despre care am mai vorbit și astfel devine posibilă fuziunea nucleelor de hidrogen. În urma acestui proces în stea se va forma heliu și se va elibera o uriașă cantitate de energie, emisă în spațiu sub formă de căldură, lumină și unde radio. Așa apare heliul.

La 150 milioane de grade

Pentru sinteza elementelor mai grele temperaturile de ordinul zecilor de milioane de grade nu mai sînt însă suficiente. În natură există totuși stele așa-numite gigant, în interiorul cărora temperatura poate atinge valori de zeci de ori mai mari. Sub acțiunea presiunii colosale ce apasă miezul astrului, temperatura se ridică brusc la valori ce depășesc 100-150 milioane de grade! În aceste condiții din trei nuclee de heliu se sintetizează carbonul. Apoi continuă „ciclul heliului”. Temperatura crește și mai mult, iar prin sinteza unui nucleu de carbon și a unui nucleu de heliu se obține oxigenul, la care se

poate alipi apoi încă un nucleu de heliu, formînd neonul. Se presupune că în aceste condiții se pot forma și celelalte elemente relativ ușoare, ca sodiul, magneziul, aluminiul, siliciul, fosforul, clorul, arsenul, potasiul și calciul.

Pentru sinteza elementelor și mai grele pe calea reacțiilor „fierbinți” ar fi însă nevoie de temperaturi de miliarde de grade — temperaturi care nu pot exista în interiorul unei stele aflate în stare de echilibru.

Pentru a explica apariția elementelor mai grele trebuie să admitem prezența neutronilor. Este vorba de neutroni liberi care apar în miezul stelelor-gigant în urma unui întreg lanț de reacții nucleare. Sub acțiunea acestora — în anumite condiții — se pot forma elemente din ce în ce mai grele.

În fața oamenilor de știință, după ce s-a conturat procesul sintezei elementelor, a apărut încă o problemă: oare numai în interiorul stelelor-gigant, în cadrul unor cicluri ce durează zeci și sute de milioane de ani apar nuclee grele?

Răspunsul se pare că este negativ. În natură s-au semnalat cazuri cînd procesele ce pe stele s-ar petrece în decurs de sute de milioane de ani, pot fi accelerate, în anumite condiții, și chiar să se desfășoare cu viteze colosale, ca urmare a unor explozii gigantice.

De cerul de noapte apare o nouă stea...

De multe ori, pe cerul de noapte apare o nouă stea. Acolo unde nu demult se vedea un astru de o luminozitate foarte slabă lucrește o lumină extrem

de puternică: o *novă*. „Stelele nove” sînt create în urma unor puternice explozii nucleare, asemănătoare celor provocate de bombe de hidrogen, dar de miliarde de ori mai puternice. Cînd explozia este de proporții și mai mari, spunem că a apărut o *supernovă*, a cărei luminozitate poate să depășească pe aceea a unei galaxii formate din sute de miliarde de stele strălucitoare...

Analizînd emisiunea de lumină și a undelor electromagnetice cu o lungime de undă mai mare decît a luminii vizibile, s-a constatat că intensitatea acestora — în cazul supernovelor — descrește treptat, cu rigozitate matematică: în 55 de zile scade la jumătate. Atunci s-a presupus că energia radiantă a supernovei se datorește prezenței unei substanțe radioactive. Nu demult s-a identificat și elementul care produce un asemenea efect: este vorba de izotopul 254 al californiului, element greu, inexistent în stare naturală pe Pămînt. Acest izotop are timpul de înjumătățire de 55 de zile. Iată de ce intensitatea energiei radiate scade la jumătate la fiecare 55 de zile!

Existența în cantități mari a elementelor grele de tipul californiului (inclusiv a celor transuranice și instabile) în substanța împrăștiată în urma exploziei supernovelor este o dovadă incontestabilă că și aici se petrece, cu o viteză formidabilă, sinteza elementelor grele. Datorită exploziei se formează un număr imens de neutroni, care sînt apoi captați de diferite elemente, formîndu-se din ele altele mai grele.

Așadar, iată încă unul dintre „atelierelor” Universului care pro-

duc elementele înșirate în tabela lui Mendeleev.

Am spus încă unul, dar nu ultimul.

Acceleratori în Cosmos

La suprafața stelelor fierbinți se observă deseori deplasări rapide ale substanței ce se află în stare de completă ionizare. Prin acestea înțelegem de fapt că, sub acțiunea temperaturilor înalte și a energiilor imprimate particulelor constituente, atomii se desfac în nuclee și electroni. În urma mișcării acestui mediu — așa-numita plasmă stelară — se formează puternice cîmpuri electrice ce sînt în stare să accelereze suplimentar nucleele electrice încărcate, furnizîndu-le energii necesare pentru a interacționa și a forma elemente mai grele. Este de reținut că acest lucru se petrece în atmosfera „mai rece” a stelelor, unde singură temperatura de câteva mii sau zeci de mii de grade nu ar fi suficientă pentru întreținerea reacțiilor de sinteză. Aici se petrece deci o sinteză „la rece”. Procese similare pot avea loc și în gazul intergalactic, ce se compune din hidrogen ionizat și se mișcă cu viteze cosmice.

Elementele grele apar din cele ușoare, iar acestea se nasc din hidrogen. Calea pe care se desfășoară procesele poate fi diferită, rezultatul însă este identic: Universul construit din aceeași substanță.

Poate că tabloul grandios al sintezei elementelor care de-abia s-a conturat în fața noastră mai are anumite părți neclare, dar în linii mari el ne permite să înțelegem că în uriașele ateliere ale naturii se nasc, și azi, elemente.

NU DEPARTE DE TURNU CU GEAS

De aici, de la pupitrul de comandă, dispecerul urmărește și conduce întreg procesul tehnologic de preparare a amestecului din care se va naște sticla...

Hula Daneșului" își trimite în noapte, spre șoseaua pustie și bătută de burniță, șuvițele albastrii ale lămpilor de neon. Vara, sighișorenii își fac adesea drum spre acest local pitoresc, zvirlit ca o îmbiere pe șoseaua ce duce la Mediaș; dar acum, în seara aceasta de toamnă umedă și tîrzie, cine s-o fi abătut pe-aici? Autobuzul tras în față e elocvent ca o carte de vizită: aparține Complexului industrial de faianță și sticlă Sighișoara. Așadar, petrec sticlarii.

Aflu că petrecerea e tradițională și organizată cu consimțămîntul total al nevestelor: s-au terminat reparațiile și modificările cuptorului 1, fapt ce se întîmplă cam la un an, un an și jumătate o dată — e de înțeles deci generozitatea conjugală. Și acum, din pîntecul colosului întinerit vor scoate într-o zi și-o noapte cîte 1.000 kg de sticlă topită pe fiecare din cei 52 m² ai săi.

Dar primul pahar nu e ciocnit încă. Aurelian Angelescu, inginerul șef al secției sticlă, percede cu gravitate la un ritual solemn: fiecare sticlă cu vin de, pe masă e ridicată și minuțios examinată. Întîi, marca fabricii: „bun, e de-a noastră”. Apoi, cu ochi critic, îi e măsurată silueta, culoarea, formele: „merge, e de calitate”. În sfîrșit, numărătoarea: sînt pe masă treisprezece sticle. Cifra nu e fatală, ci simbolică: terminînd în patru săptămîni în loc de șase reparațiile, ei au dat peste plan 1.300.000 de sticle. Deci, o sticlă de Tîrnave la o sută de mii de sticle goale: să mai zică cineva că sticlarii sînt băutori!... Pe masă însă mai apar șapte: tot tradiția cere ca ultima cărămidă să fie pusă la cuptor de șeful secției și el va trebui să-și cîntestească tovarășii cu tot atîtea sticle cîte lovituri a dat în cărămidă. Sincer vorbind, cred că Angelescu a trișat un pic, pentru ca petrecerea sticlarilor să fie mai veselă.

— Ssst, liniște! Să dăm cuvîntul inginerului Angelescu, biolog principal la secția sticlă.

Denumirea dată inginerului șef îi înveselește pe toți, în afară de oaspete, care rămîne nedumerit. Știam că Angelescu a fost muncitor, mecanic de motoare, și că avioanele au fost marea lui pasiune. Știam că a venit în fabrică prin 1959, după ce a terminat politehnica, și că împreună cu o echipă de 16 mecanici, cot la cot cu furnizorii, a montat utilajele acestei fabrici cum nu mai fusese vreodată alta în țara noastră. Știam că e ploieștean și pasionat după fotbal. Și mai aflasem că acest tînar inginer știe să lucreze admirabil cu oamenii, să-i înflăcăreze în muncă. Dar „biolog-șef”? De unde pină unde?

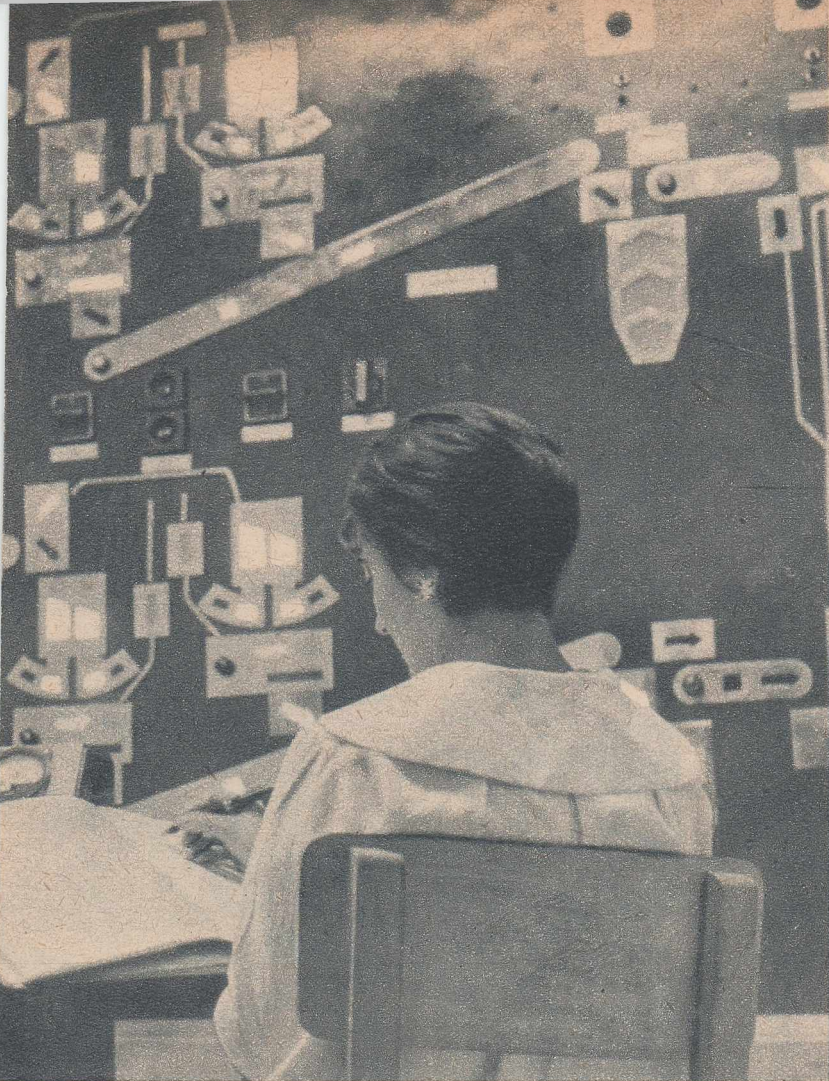
— N-ați fost în biroul tovarășului inginer? — mă întrebă vecinul de masă.

Nu fusesem. M-am dus însă a doua zi și m-am lămurit: în dreptul ferestrelor, prin hățîșul mușcatelor înalte și al salviilor, două acvarii își dezvăluiau ciudatul lor univers marin, cu pietre sclipitoare și plante exotice, cu peștișori în dungi argintii și picățele negre cu oranj. Angelescu îi știa fiicăruia obiceiurile, preferințele, ticurile.

— Nu e meritul meu — se scuză Angelescu. De pasiunea asta m-a molipsit nea Radu — Ieronim Radu, lăcătușul mecanic. Să vedeți acvariile lui: sînt mult mai frumoase.

M-am mulțumit cu cele ale inginerului: erau prevăzute cu un vibrator de 220 volți menit a le aerisi apa și cu două lămpi electrice ca să le sporească lumina în zilele întunecate de toamnă...

Singura operație din procesul tehnologic al sticlei care se face manual la fabrica sîghîșoreană este sortarea produselor: toți ochii așîntîți asupra calității!

Dar să ne întoarcem la masa de la „Hula Daneșului“.

Toastul al doilea l-a ținut „șeful sectorului suflute“, Aurel Păcuraru, maestru la atelierul de forme-sticle, inovator cunoscut (de altfel, în fabrică, din patru muncitori sau tehnicieni unul e inovator, iar de la începutul anului 1963 s-au făcut 175 propuneri de inovații) și organizator talentat al timpului liber. „Ce facem mîine după-amiază?“ „Să vedem ce zice șeful sectorului suflute: mergem la spectacolul dat de teatrul venit din Tg. Mureș, ori la club, ori la cinema...“

Petrecerea s-a încălzit. Gheorghe Lațcu, șeful transporturilor, istorisește foarte serios povestiri vinătorești pe care nu le crede nimeni și mă asigură că aici, în Valea dracului, unde s-a înălțat fabrica, mai hălăduiau acum cîțiva ani, în voia lor, ursul carpatin, lupul și căprioara (care nu știu cum se făcea dar nimereau totdeauna exact în bătaia puștii lui).

— Nu mai merge să-i zicem Valea dracului—conchide el. I-am venit noi dracului de hac cu sticlă fierbinte... Poate Valea sticlei sau Valea frumoasă — ce ziceți?

Firește, s-a optat pentru Valea sticlei: nu sînt ei sticlari? Dar oare sînt? Din convorbirea pe care o avusesem în ajun cu directorul adjunct al combinatului, Gh. Dușescu, aflasem printre altele următoarele: a) în această fabrică modernă, care scoate anual din gura cuptoarelor sale 13.700.000 piese din faianță și 111.000.000 din sticlă și care numai prin acumulările socialiste din 1962-1963 a acoperit în întregime investițiile făcute cu construirea ei, în această fabrică media de vîrstă a muncitorilor e de 25 ani; b) în nomenclatorul de funcțiuni al fabricii nu mai există denumirea „sticlar“.

O fabrică de sticlă fără sticlari!

O fabrică de sticlă fără sticlari?

Cunoașteți vechea imagine? Știți ce însemna pe vremuri o fabrică de sticlă?

Un om stătea în fața cuptorului și, printr-o țevă rotită abil, scotea din masa incandescentă o fărîmă din materia ce dădea în clocot la 1450°. Un altul prelua sticla fierbinte, moale, și începea să-i sufle, prin țevă, viața din viața sa. Procesul era spectaculos: omul se înfrătea cu materia, o supunea, îi imprima vrerea sa și din înleștarea aceasta a forței omului cu forța perfidă a sticlei topite se naștea obiectul atît de util. Omul ieșea victorios, dar numai temporar: pînă la urmă sticla îl învingea, îi rodea plămîinii, îi șubrezea sănătatea.

Imaginea aceasta nu am văzut-o la fabrica sîghîșoreană, dar am descris-o pentru nevoile reportajului. Nu am văzut nici aparițiile acelea lunatice, de oameni cu chipul, și părul, și hainele acoperite ca de un praf stelar minuiind sacii de nisip și de sodă, de dolomită, feldspat și calcar pe care îi pretinde — pentru închegarea existenței sale — sticla. Nu le-am văzut pentru că pur și simplu ele nu mai există. Secția de sticlă, ale cărei patru cuptoare imense au intrat în producție cu toată capacitatea lor în august 1961, a apelat la tot ce dăduse pînă atunci mai modern în acest sector tehnica mondială și a învățat omul să stăpînească sticla prin intermediul mașinii. Întreg procesul tehnologic este automatizat: releele electronice și izotopii radioactivi au fost chemați să-și spună cuvîntul precis și inteligent în această meserie seculară în care în trecut contau doar ochiul și priceperea omului.

Există și azi un spectaculos al acestui act de creație materială. Dar e cu totul diferit de cel anterior. Spinarea încovoiată a omului care căra soda și nisipul a fost înlocuită de podiumul sprintenelor electrostivuitoare (nu degeaba oamenii le spun „furnica“) care transportă mii de saci zilnic, fără oboseală. Hamalul s-a transformat în șofer! Bunchere de mărimea unor case preiau apoi — cu ajutorul unor elvatoare — aceste cantități uriașe de materii prime (prin gura de alimentare a cuptoarelor intră zilnic 250 tone de amestec și ies 200 tone de produse). Iar de aici încolo tot acest proces care se socotește în cifre cu multe zerouri și se petrece în agregate impresionante prin proporțiile lor uriașe, tot acest proces în care tonele de nisip sînt cîntărite cu precizie de grame, iar amestecarea lor cu tone de alte materii e făcută cu grija unui farmacist ce prepară o rețetă într-un mojar, tot acest proces e condus și urmărit de la un pupîtru de comandă de către un singur om (rețineți: dispecerii care lucrează aici abia au trecut cu cîțiva ani peste 20). De fapt, dispecerul nu e singur: cei 30.000 de conductori și cei cîțiva kilometri de sîrmă care alcătuiesc ființa camerei de relee îi servesc cu promptitudine orice informații, semnalizînd la panou situația exactă a oricărui agregat. Omul a fost scutit de efortul fizic, el trebuie să gîndească, să urmărească doar, atent și concentrat, dacă mașinile ascultă cum se cuvîne de poruncile sale. Ca să-i indice nivelul sticlei din cuptoare, omul a pus la treabă izotopii radioactivi, care-l informează fără greș, clipă de clipă... Iar după ce a trecut prin marea încercare calorică dinăuntru cuptoarelor, sticla curge docilă, în lacrimi fierbinți și incandescente, în mașinile ce insuflă într-un singur minut viață la 30-48 de sticle. Sticlarul și-a încheiat misiunea: în locul lui s-a instalat, cu drepturi depline, cunosătorul și stăpînul mașinii — mecanicul, operatorul cum i se spune aici.

Da, din nomenclatorul de funcțiuni al fabricii a dispărut denumirea de sticlar. Au apărut însă altele: termotehnicieni, dispeceri de automatizare, operatori...

... Un om suflă, în orele unui schimb, cîteva sute de sticle. Efortul fizic era istovitor. O mașină „suflă“ în aceleași ore 15-20.000. Efortul omului are loc pe planul responsabilității tehnice. Al gîndirii.

O chestiune de vîrstă

— Știți, media de vîrstă la noi în fabrică e de 25 ani—îmi spune cu un neascuns sentiment de mîndrie Sabin Bolunduț, operator de înaltă calificare la secția sticlă.

O știam, mi-o spusese și directorul Pupăză. O mai auzisem și de la

(Continuare în pag. 8)

secretarul comitetului de partid, Zaharia Colceriu. Ieri, când stăteam de vorbă cu termotehnicianul Cristian Elges, îmi amintise și el amănuntul acesta. La început am zîmbit în fața acestei mici vanități. Abia mai târziu i-am înțeles sensul și iată-mă repetind în reportaj, cu aceeași insistență cu care mi-a fost transmis, elementul acesta biografic al fabricii.

Da, și Bolunduț, și Elges, și Veres, și Aurel Pod, și Eduard Cudeas și mulți, mulți alții, nu au atins sau abia au atins media de vîrstă pe fabrică. Dar ei sînt printre „veteranii” acestei tinere întreprinderi, ei au ridicat fabrica și au crescut o dată cu ea... Cînd au venit aici, în valea din care diavolului trebuie să-i dispară pînă și amintirea, unul avea cunoștințe de lăcătuș-mecanic, altul de mecanic-auto, un al treilea era strungar sau frezor. Dar sticla, sticla aceasta simplă și banală în care turnăm apa sau vinul, e foarte pretențioasă: ca s-o fabrici la nivelul și în ritmul anului 1963 e nevoie să știi fizică și chimie, și matematică, și tehnologia sticlei. Băieții veniți în fabrică nu le știau sau le știau prea puțin. Și atunci a început marea bătălie a învățaturii, „ofensiva calificării”—cum spune directorul adjunct Duțescu. Fabrica se monta bucată cu bucată și oamenii învățau. Primele farfurii și cești din faianță începeau să iasă pe porțile fabricii și oamenii învățau. Școală în regulă, cu programă analitică, cu seminarii exigente, cu cursuri de calificare și de perfecționare de cîte un an întreg. La capătul lui 1963 (începutul fiind socotit din 1959), un număr de 673 muncitori căpătaseră o calificare înaltă. Dar bătălia continuă: peste 150 de muncitori și-au terminat studiile medii, alți 95 urmează învățămîntul mediu seral, iar 120 la fără frecvență.

Rezultatele? Dați-mi voie să le expun în cifre: în 1959 produsele de calitate I erau în proporție de 49%. Anul acesta procentul a crescut pînă la 70%. Proiectată pentru o capacitate anuală de 3.500 tone produse din faianță, fabrica realizează azi 5.200 tone (de la 30 sortimente în primul an, la 300 în prezent).

— Întrebați pe oricine—îmi spune pe un ton confidențial Cristian Elges — și o să vedeți că am dreptate: termotehnicianul e tatăl și mama sticlei. Dacă nu veghează el bine din punct de vedere termic utilajele, adio sticla omogenă de calitate. Ți se sparge sticla în mină, ba poate să mai iasă și strîmbă.

Să întreb pe oricine? Dar Sabin Bolunduț mă asigură:

— Dacă operatorul de înaltă calificare — cel care răspunde într-un schimb de toate mașinile ce formează sticla și de cuptoarele de recoacere—nu-și cunoaște bine treaba, e prăpăd cu sticla. Soarta ei e în mîinile noastre, ale operatorilor.

Veres Ladislau îmi comunică și el pe un ton ce nu admite contradicție:

— Dispecerul de la automatizare are munca cea mai importantă, credeți-mă. Ia gândiți-vă ce-ar fi dacă nu ar conduce exact operațiile de amestecare a materiilor din care se naște sticla...

Și Veres zîmbește puțin îngrijorat totuși de ce s-ar putea întimpla într-o asemenea situație. Zîmbesc și eu: oare vanitatea, nevinovata vanitate profesională, să-și fi băgat aici codița? Poate. Dar dincolo și peste ea se vede marea pasiune pentru meseria lor, responsabilitatea în fața muncii ce le revine acestor tineri „veterani” ai fabricii. Tineri ce nici nu au atins sau abia au atins media de vîrstă din fabrică.

Frumosul în largul lui

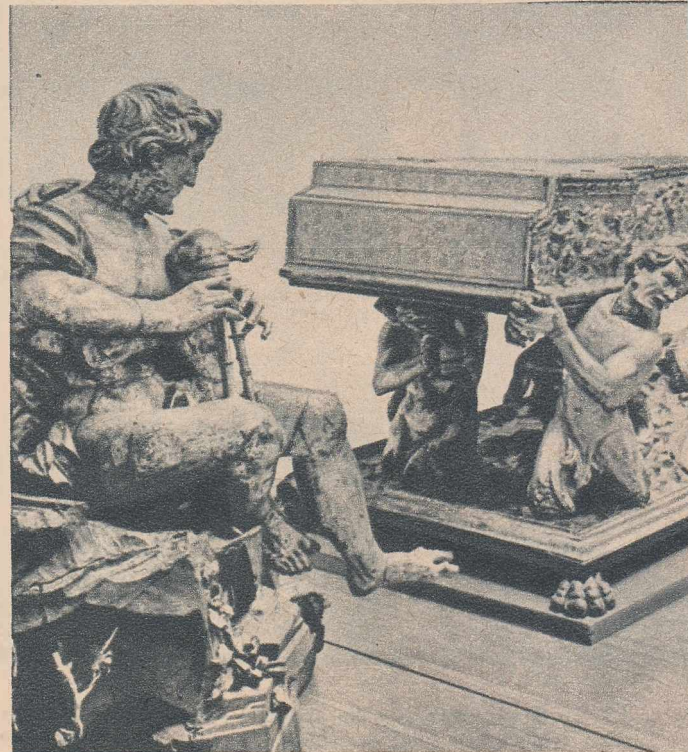
La Sighișoara, casele din vechea cetate își păstrează fiecare, de peste un secol și jumătate, aceeași culoare: lila sau oliv, azuriu sau galben-roșcat. E o simfonie cromatică de o gingășie rar întilnită ale cărei acorduri vin la noi ca pentru a nega scurgerea timpului. În muzeul din turnul cu ceas am văzut o minunată ceramică aparținînd culturii de bronz Wittenberg, dar și frînturi din vase dacice... La Sighișoara, frumosul se simte la el acasă, frumosul e domn, frumosul are tradiție. Numai străinul venit în oșpeție se mai poate minuna în fața celor 200.000 de flori plantate în curtea fabricii (notați: 5.000 trandafiri, 4.000 lalele etc., etc...), în fața panourilor din mozaic ce împodobesc fațada fabricii, în fața ghivecelor cu plante agățătoare ce s-au înstăpînit pretutindeni. Există însă și un stat major al frumosului: sectorul de creație. Aici, din fantezia și sensibilitatea artistică a celor 8 artiști decoratori s-au născut cele aproape 300 de modele de vase, servicii și statuete care aduc cel mai pregnant în magazinele noastre nota gustului contemporan, aici a existat „tăria de caracter” de a scoate din nomenclator un număr de 67 produse depășite ca linie și decor, aici s-au încercat cele 300 de rețete menite a duce la aplicarea pe scară industrială a procedurii glazurilor scurse, care dau faianței un veșmînt coloristic plin de poezie. Aici au venit, au lucrat, au dat sfaturi unii artiști plastici (să-l cităm printre ei pe Jules Perahim) și, mai ales, aici abia sînt așteptați să vină, să lucreze, să dea sfaturi alți artiști plastici, mai mulți ca pînă acum. Pentru cei 40 de tineri care lucrează în atelierile ce au contingențe cu arta, s-a înființat, chiar la ei în fabrică, o școală populară de artă și în fiecare luni și marți după-amiază un profesor special vine pentru ei din Cluj: frumosul este aici nesățios, el are pretenții tot mai mari.

... La Sighișoara, bătrîna cetate pomenită în cronică încă de pe la 1367, orașul în care evul mediu își mai păstrează parfumul în străduțele înguste și casele policrome, în care generații de îndrăgostiți se întîlnesc, mereu și mereu, pe băncile vechiului cimitir din deal, la Sighișoara am întîlnit, triumfătoare, tinerețea evului nostru socialist.

Sanda FAUR

Fotografii de A. MIHAILOPOL

Post-scriptum. Primim o scrisoare la redacție. Înăuntru, doar două rînduri: „La 1 decembrie am terminat planul de producție pe 1963 în întreaga fabrică”.

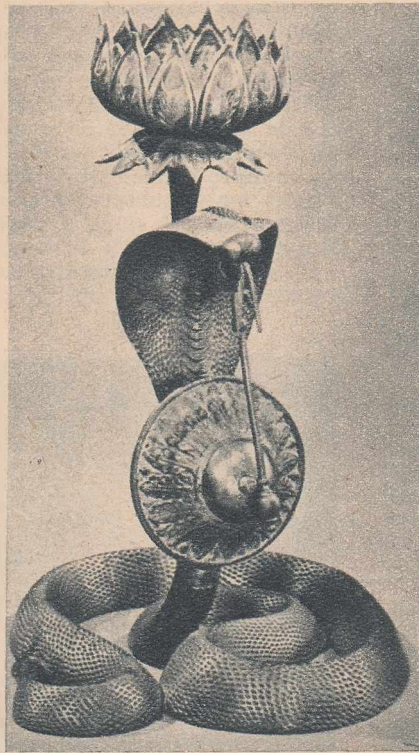

Harpsichordul — un strămoș al pianului. Exemplarul din fotografia noastră, aflat la Muzeul Metropolitan din New York, a fost confecționat din aur, la Roma, în secolul al XVII-lea, după desenele sculptorului Alessandro Algardi (1602-1654).

DE LA TAM

Ga toate bunurile civilizației umane, instrumentele muzicale au parcurs în sute și mii de ani un drum lung și ascendent, de nenumărate transformări, spre perfecționare. De la cojile unor fructe și pieile întinse pe care dănuiau ritmurile sălbatice, de la frunze, tulpini scobite, oase găurite și scoici pînă la viorile cu forme suple și elegante, modelate de mîinile dibace ale luterilor italieni, la orgile masive și impunătoare care ascund în tuburile lor dezlănțuirile unor uriașe și nevăzute orchestre și, în prezent, la instrumentele electronice care pot reda timbrurile cunoscute și necunoscute, iată drumul, plin de neconținute frămîntări, pentru îmbogățirea universului sonor al artei, care începe acolo unde cuvîntul devine insuficient.

■ CUM S-AU NĂSCUT INSTRUMENTELE MU-
ZICALE ■ CORNUL LUI ALEXANDRU MACE-
DON ■ ORGA A FOST INVENTATĂ DE AR-
HIMEDE? ■ METAMORFOZELE VIORII ■ PIANO-
FORTELE ÎNVINGE ■ INSTRUMENTELE ELECTRI-
CE NU AU ULTIMUL CUVÎNT

Pescărușul acesta dăltuit în lemn — un soi de morișcă ce emite zgomote stranii — este de fapt un instrument ritual, aparținând tribului Tsimshian din insulele Regina Charlotte.

În clopotul-cobra sînt unite într-un admirabil ansamblu miniatural bobocul deschis al unei flori de lotus și șarpele cobra. Instrumentul e originar din nordul Indiei.

Soungul birmanez: o harpă în formă de barcă. Întinderea coardelor se reglează pe gitul grațios al unei lebede, care se arcuiește la unul din capete.

AM LA ORGA ELECTRONICĂ

Omul posedă în el însuși primele resurse sonore. Bătaia mîinilor, mersul, pașii de dans au sugerat ele însele ritmul. Dar în tendința sa de a-și prelungi și ușura acțiunile, de a-și împlini personalitatea, omul inventează instrumentele. În cazul de față, sunetele deveneau — cu ajutorul instrumentelor — mai puternice, auzindu-se la mari distanțe, transmițind mesaje ori înspăimîntînd animalele sau pe vrăjmași; totodată, se obțineau timbruri noi care vor acompania dansurile, impresionînd și dînd amploare ceremoniilor sau subliniind și însuflețind reprezentațiile dramatice.

CARE AU FOST CELE MAI VECHI INSTRUMENTE ?

Iată o întrebare la care *organologia* (știința care studiază instrumentele muzicale) ridică tăcută din umeri, mulțumindu-se doar să facă deducții.

Cercetările privind viața popoarelor care

mai întîrzie și azi în forme primitive (triburi din Africa, Australia și America de Sud) confirmă parafraza lui Hans von Bülow — eminentul muzician al secolului trecut: „la început a fost ritmul“. Printre cele dintîi instrumente se numără într-adevăr cele de percucie (de lovire). Ritmul este un element care străbate muzica și, totodată, o depășește. Ritmul e însăși viața: bătăile inimii, respirația, mersul, valurile, alternanța zilelor și nopților, anotimpurile etc. Primele corpuri sonore oferite direct de natură au fost pietrele, scoicile, trunchiurile și cojile copacilor, după care încep să se construiască unele instrumente primitive pentru care se prelucrează pieile, trestia, tulpinile și oasele găurite, metalele etc. Un romb din corn de ren, descoperit în grotă La Roche, în Dordogne, aflat în muzeul din Saint Germain en Laye — piesă ce poate data de peste 12000 de ani înaintea erei noastre — con-

stituie pînă acum cea mai veche mărturie materială, indiscutabilă, a preistoriei muzicale. Identic cu instrumentele australiene, melaneziene, negre și amerindiene, el trebuie să fi fost folosit, ca și romburile actuale, la solemnitățile religioase, vijitiul său impunîndu-se în cele de inițiere.

Clopoțeii de argilă sau de metal, de proveniență prelinică sau babiloniană, ca și admirabilele clopote de bronz chinezești datînd din primul mileniu dinaintea erei noastre, atestă marea vechime și răspîndire a acestui instrument.

În ceea ce privește instrumentele de suflat, mărturii surprinzătoare prin factura foarte evoluată pentru primele milenii înaintea erei noastre ni le oferă mai multe goarne din

Alex. PAȘCANU

(Continuare în pag. 10)

epoca de bronz, descoperite în Irlanda și Danemarca.

Rolul acestora crește, dată fiind utilizarea lor cu folos la vânători și războaie.

ANTICHITATEA CÎNTĂ

Se spune că Alexandru Macedon folosea în campaniile sale militare un corn uriaș, susținut de rezemători, ale cărui sunete se auzeau la zeci de kilometri. Mult mai pașnice, instrumentele de suflat din trestie, lemn și, mai târziu, argint ale antichității, cum sînt flautul, syrinxul (strămoșul naiului) serveau pentru o „muzică de cameră”, iar aulosul (un fel de oboi), cu sunet pătrunzător, susținea, în amfiteatrele eline, partea muzicală a tragediei antice.

În ceea ce privește instrumentele cu coarde, cele mai frumoase exemplare au fost întîlnite cu ocazia săpăturilor din Egipt și din Ur (Sumer); e vorba de harpe, lire, lăute și cithare, a căror perfecționată construcție (ba chiar luxoasă!) nu mai are nimic din stîngăcia instrumentelor primitive. În Ur, pătrunzîndu-se în cavoul reginei Subad, s-au descoperit vestigiile harpelor pe care muzicanții închiși de vii între ziduri le-au făcut să sune pînă la asfixierea sau sinuciderea lor prin otrăvire.

La romani, sub influența etruscă, iau avînt instrumentele mai gălăgioase, mai combative, cum sînt cornul, tuba (trompetă dreaptă, lungă), buccinul (un fel de trombon) și lituus (trompetă de cavalerie).

La ebrei și romani sînt semnalate fastuoase reuniuni de instrumentiști în fanfare uriașe, ale căror funcțiuni erau mai degrabă decorative și de însuflețire decît muzicale, artistice. Legenda spune că la inaugurarea templului lui Solomon s-au fabricat două sute de mii de trompete și patruzeci de mii de alte instrumente de aur și argint, pentru a acompania psalmii lui David.

Un loc aparte între instrumentele antichității începe să-l ocupe orga. E greu de precizat inventatorul: unii au pomenit de Arhimede, alții de Ctesibios (circa 150 de ani î.e.n.). Numele celui din urmă este legat sigur de dezvoltarea instrumentului care, în această epocă, se numește hidraul sau orgă hidraulică, pentru că folosește presiunea apei ca să împingă aerul în tuburi. O orgă descoperită printre ruinele Pompeiului ne arată că tuburile și partea decorativă erau confecționate din bronz.

EVUL MEDIU CÎNTĂ MAI DISCRET

Evul mediu și Renașterea au ascultat și cultivat un foarte variat număr de instrumente. Mai cunoscut este, între cele cu coarde ciupite, psalterionul (un soi de țambal cu o cutie de rezonanță de diferite forme), care, mai târziu, adăugîndu-i-se claviatura, va da naștere clavicordului (unul din strămoșii pianului). În aceeași familie se numără lăuta (un fel de mandolină mare), chitara și harpa. Către sfîrșit încep să se impună instrumentele cu claviatură: orga (portativă sau nu), clavicordul și clavecinul.

Instrumentiștii care cutreleraseră așezările imperiului roman (mimi, jocolatores, histriones) au ca urmași în evul mediu pe jongleri. Înzestrați cu un psalterion, o vielă sau o mică harpă, acești artiști ambulante străbat nesiguranța și obscurantismul evului mediu pentru a aduce cu ei cîteva clipe luminoase de destindere, emoție și fior artistic, desfășurînd în cîntec poemele născocite de truveri și trubaduri. Cu vremea, instrumentul predominant va deveni lăuta. Muzica instrumentală a acestei epoci nu are un caracter de sine stătător. Ea se aude mai mult în umbră, cu frecvent rol de acompaniator, și dacă uneori se semnalează existența unor formații, a unor reuniri de instrumente, atunci e vorba de fanfare sau muzică de scenă la spectacolele vremii: mistere și legende biblice.

RENAȘTEREA DUCE LA NAȘTEREA UNOR NOI INSTRUMENTE

Renașterea în muzică — care constă în primul rînd în eflorescența melodiei vocale (în opera ce se naște) și instrumentale (în literatura violonistică) — își are leagănul în însoarta Italiei, unde cîntecul nud, descătușat de combinațiile savante și încălcate ale contrapunctului medieval, flutură pe buzele oamenilor pe străzile Neapolului, pe canalele Veneției, printre monumentele sculpturale

ale Romei, din Sicilia pînă în Alpi. Aici, în nord, la poalele Alpilor, în două orășele, Brescia și Cremona, se va desfășura lent, profund, chibzuit și surprinzător, în decurs de aproape două veacuri (1560-1750), unul din cele mai splendide și mai valoroase miracole în evoluția instrumentelor și a muzicii. Luteria italiană va realiza și definitivă cele mai prețioase instrumente de coarde cu arcuș (viori, viole, violoncele, contrabași), cu forme grațioase și sunete vrăjite, pe care întreaga posteritate se va strădui să le copieze fără a izbundi pînă acum să le depășească.

În legătură cu acest subiect specialiștii fac de obicei o incursiune istorică în India, stabilind legături între instrumentele de coarde cu arcuș și bătrînul ravanastron de acum vreo 5000 de ani. Se pare că în timpul lui Ravana, regele Ceylonului, a fost inventat acest instrument, rudimentar pe atunci, alcătuit dintr-o mică cutie sonoră pe care sînt întinse coarde din intestine de gazelă, sprijinite pe un căluș, și care scot sunete dacă sînt frecate cu un arcuș foarte curbat. Admiți că ravanastronul s-a răspîndit la arabi și perși sub diferite numiri și că a pătruns apoi și în Europa, în condiții încă necunoscute. Dar nu-i admiți ușor paternitatea față de aceste instrumente noi, zvelte, elegante, cu sunete

nemaiauzite, pe care le dă la iveală luteria italiană.

Primul exemplar, spune organologia, iese din mîinile lui Bertolotti zis Gasparo da Salù (1542-1609), din Brescia, exemplar la care se adaugă modificările operate de Andrea Amati (1535-1612), perfecționarea lui săvîrșind-o Gio Paolo Maggini (1581-1632) din același orașel. În anii ce vor urma, luterii italieni, grupați nu atît în „școli”, cum spun specialiștii, ci în familii — Amati, Guarnerius, Ruggieri și alții — vor perfecționa aceste instrumente muzicale din tată în fiu, din meșter în ucenic, atîngînd culmea cu marele Antonio Stradivarius (1644-1737), care își trăiește din plin cei 93 de ani, realizînd cele mai prețioase instrumente, în număr de aproape 1.100 (din care nu se cunosc din păcate decît jumătate). S-a vorbit adesea de un „secret” al fabricării viorii. Un secret care dăinuie de 200 de ani și care a fost cunoscut de atîți meșteri nu mai e un secret; el constă, de fapt, în priceperea deosebită de a alege lemnul, de a-l prelucra impecabil, pe îndelete, cu iscusință și precizie, dîndu-se instrumentului proporții ideale. Ceea ce a provocat totuși discuții a fost prepararea verniului (lacul combinat cu rășină, alcooluri și esențe) cu care se îmbibă

Se pregătește, la fabrica „Doina”, aducerea pe lume a primului instrument muzical electronic produs la noi în țară (de către Ing. Ion Moceanu și constructorul Ioan Băisan) numit electrofon marca „Sideral”. Sunetele instrumentului sînt create cu ajutorul unui oscilator cu tuburi electronice, comandat de o serie de contacte acționate de o claviatură de acordeon.

și se lăcuiește instrumentul, verniul care asigură nu numai conservarea ci și calitatea sonorității. Formula nefiind însă publicată vreodată s-a pierdut împreună cu cei care o preparaseră.

Luteria italiană își împletește înflorirea cu apariția unor pleiade de violoniști — compozitori italieni, ele influențându-se reciproc. Atunci trăiesc și creează marii preclasici: Corelli, Torelli, Vitali, Vivaldi și Tartini. Avântul instrumentelor cu coarde care cuprind întreaga Europă reduce la tăcere instrumentele cu coarde ciupite (psalterionul și lăuta), a căror sărăcie sonoră și lipsă de agilitate nu ar mai fi putut ține piept noului stil al muzicii instrumentale, ca și orchestrei care se înjghebează concomitent.

UN NOU INSTRUMENT CIOCĂNE LA POARTA ISTORIEI

Alături de instrumentele mai sus pomenite, orga urma un drum ascendent, măreț, dedicându-i-se cele mai valoroase partituri ale secolului al XVII-lea și al XVIII-lea. Despre orgă, cel mai complet instrument cunoscut pînă azi, se poate spune că nu există două exemplare la fel. Costisitor și dificil în execuție, instrumentul este ascultat de foarte mulți oameni în sălile de concert; dar prea puțini îl pot avea acasă, la îndemână.

lui cum o tânără soție de boier și-a adus de la Viena un clavier. Într-o seară, soțul, descoperind o ceată de ascultători clandestini pitulați după uluci, e cuprins de ghearele nemiloasei gelozii. A doua zi clavierul zăcea spart cu toporul în mii de bucăți. Mîhnirea soției e atât de mare încît peste câteva săptămîni se stinge „lăsînd cu limbă de moarte să i se facă cosciugul din scîndurile clavierului, dar popa s-a împotrivit zicînd că fusese vasul necuratului”.

În anii ce vor urma „vasul necuratului” avea să scoată sunete din ce în ce mai... îngerești și să fie îndrăgît de toți melomanii.

ȘI INSTRUMENTELE DE SUFLAT...

Familia instrumentelor de suflat și-a primit componenta cu noi membri: clarinetul (în jurul anului 1700), bas-clarinetul și cornul englez, în timp ce unii din strămoșii lor (cum sînt syrinxul, flautul cu cioc, buccinul, serpanțul — ondulat ca un șarpe — etc.) au dispărut discret.

Toate instrumentele de suflat de lemn existente în preajma secolului al XIX-lea se vor emancipa atunci cînd ilustrul virtuos al flautului, *Theobald Boehm* (1794-1881), inventează un nou sistem de pîrghii și clape care dau posibilitate executantului să obțină agilități neobișnuite.

— aparent noi — ca acordeonul, chitara electrică și altele; ele nu constituie însă decît tipuri mai comode ale unor instrumente cunoscute.

O trăsătură definitorie în construcția de instrumente a veacului nostru o formează caracterul ei de masă, fabricarea în serie, uriașa răspîndire a instrumentelor muzicale. O acțiune indirectă, de data aceasta, o constituie modificarea timbrurilor, operată intermediar pe cale mecano-electrică grație patefonului, radioului și magnetofonului. Efectiv noi sînt însă instrumentele electronice ca: undele Martenot, orga Givelet-Coupleux, ondiolino, claviolina, traunionimul, melocordul, orga electronică cehoslovacă R.V.Z. etc.

Cunoscîndu-se componentele unui sunet și ale unui timbru se obține, prin reglarea excitațiilor electrice asupra unui cîmp magnetic sau celule fotoelectrice, reproducerea tuturor categoriilor de sunete, știute sau neștiute, în milioane de combinații posibile. În ciuda acestor avantaje, ca și a comodității de manevrare, aceste noi instrumente au deocamdată un scurt circuit în muzică.

Se pare însă că instrumentele muzicale mecanice sau electrice nu se extind și nu cuceresc publicul decît parțial și temporar. Oamenii au preferat totdeauna sunetul muzical cît mai umanizat, direct sau aproape

Scurt popas la secția de instrumente de suflat a fabricii „Doina”.

Rivalul său avea să cunoască lumina soarelui mediteranean tot în Italia, la Florența, în zilele în care vioara atingea apogeul, în 1711, cînd constructorul *Bartolomeo Cristofori* perfecționează clavecinul, înlocuindu-i piesele care ciupeau coardele cu ciocănele care pot lovi încet (piano) și tare (forte), de unde denumirea de *piano-forte*, pe scurt, pian.

Perfecționat neîncetat într-o industrie care se răspîndește rapid, pianul capătă o putere de expresie deosebită, o mlădiere a sunetului de la șoaptă pînă la tumultul de orchestră. La lărgirea capacității sale de exprimare sonoră contribuiseră desigur sfaturile și dezideratele unor compozitori celebri ca Bach, Mozart și Beethoven.

S-au încercat zeci și zeci de tipuri și forme de pian. Unele aveau cuplate niște tobe asupra cărora se acționa cu pedale, altele puteau fi transformate în orgi. S-au construit pian mecanice la care executantul, fără să ia măcar o lecție de pian, putea cînta numai cu pedalele, membrele superioare neavînd nici o obligație; au urmat pianele electrice care scuteau pe „interpret” de orice efort, dar nici unul nici altul nu s-au impus; în schimb, pianul cu ciocănele cucerea și intra în tot mai multe case.

Unul din primele exemplare care au pătruns la noi în țară a avut o soartă tragică. Ion Ghica povestește într-una din scrisorile

în ceea ce privește instrumentele de suflat de alamă, ele aveau forță dar erau sărace în întindere și posibilități de manevrare. Tot tehnica înfloritoare a secolului al XIX-lea va interveni și aci prin *Blumel* și *Stolzel* care, în 1815, realizează un sistem de ventile (pistoane) care închid sau deschid porțiuni suplimentare în tuburile încolăcite ale instrumentului, permițînd prelungirea sau scurțarea instantanee a corpului sonor. Un alt remarcabil constructor, *Adolphe Sax*, inventează familii întregi de instrumente (saxhorni, saxotrombe, saxtubă) cele mai vestite devenind saxofoanele cu act și an de naștere clar: 1845.

La perfecționarea alăturilor trebuie pomenit numele marelui compozitor *Richard Wagner* care, cu dinamismul său caracteristic, intervine, impune, îndrumă și realizează prin constructorii mai sus-amintiți exemplarele dorite, cărora le va da un glas nou în partiturile sale de o nemaiîntîlnită frumusețe și forță, organizînd, totodată, actualul tip de orchestră simfonică.

CE FACE SECOLUL XXI

În general, instrumentele folosite astăzi au atins desăvîrșirea în secolele XVIII și XIX, veacul nostru mulțumindu-se doar să mai aducă mici perfecționări.

Din cînd în cînd se ivesc unele instrumente

direct, produs de către executanți; dovada grăitoare o constituie întîietatea de care se bucură în orice epocă glasul omenesc.

CÎNTĂM VIAȚA NOUĂ

Dezvoltarea gustului pentru frumos, pentru artă în țara noastră cere o producție tot mai mare de instrumente muzicale.

Aproape 20 de orchestre simfonice, nenumărate formații semisimfonice și populare și o bogată rețea artistică a amatorilor au mărit considerabil „consumul” de instrumente muzicale.

Ca multe alte sectoare noi industriale, cel al construcției de instrumente muzicale se dezvoltă de la un an la altul, favorizat și de faptul că materia primă, lemnul de rezonanță, este bine reprezentată la noi. Viorile și instrumentele de coarde se fabrică la *Reghin*, instrumentele de suflat, acordeanele și altele la *Guban* și *Timiș* (Timișoara), iar pianele de la fabrica „Doina” (București) care și-a îmbunătățit producția sînt solicitate și în străinătate. Înregistrăm această creștere cu mare satisfacție, deoarece se pune astfel la dispoziția oamenilor instrumente cu care se cîntă frumusețea vieții și cu deosebire cea a vieții noastre noi, socialiste.

Alex. PAȘCANU
Fotografil de S. STEINER

ACTUALITĂȚI

CINEMATOGRAFICE

LA „ELSINOR“

Eternizat de William Shakespeare, castelul regal Elsinor se află, după cum se știe, în Danemarca... Am descoperit însă că din Talin se poate ajunge pînă la el cu autobuzul sau cu o „ocazie.“ În ceea ce mă privește, am ajuns la ținta călătoriei mele pe platforma unui camion cu alimente destinate locuitorilor castelului. Situat pe malul Mării Baltice, „Elsinorul“ își profilează turnurile sumbre pe un cer plum-buriu.

Delegația mea de ziarist mi-a deschis ca prin minune accesul pînă în apartamentele regale. Din spusele curtenilor, am înțeles că tocmai atunci trebuia să înceapă reprezentația dată de trupa actorilor ambulanz și m-am grăbit să-i urmez. Așa m-am pomenit pe platoul de filmare exterioră a studioului „Lenfilm“, unde se realizează cea de-a 17-a ecranizare a lui „Hamlet“.

... Regele și regina își ocupaseră locurile, în jurul lor se foiau curtenii, iar sus pe metereze se zăreau cînd și cînd străjerii. Ceva mai la o parte ședea Ofelia. Prințul Hamlet, cu un impermeabil deasupra tricoului negru și cu ochelari de soare, umbla căutîndu-și în mijlocul acestei învălmășeli tunica. Deocamdată nu era Hamlet, ci actorul Innokenti Smoktunovski, cunoscut din remarcabila sa creație din „Nouă zile dintr-un an“. Dar iată că tunica a fost găsită, iar Smoktunovski și-a ocupat locul. Regizorul Grigori Kozințev mai spune: „Ei, hai să încercăm“ — și se petrece metamorfoza. De-a lungul platformei trece ușor, aproape în fugă, un om care mai păstrează multe din trăsăturile actorului, dar care nu mai e Smoktunovski.

... Prințul Hamlet le povestește acum regelui și reginei conținutul piesei pe care urmează s-o interpreteze trupa de comediați. El se poartă degajat, face tot felul de năzbîții... E doar „nebun“ și-și poate permite să încalce eticheta. Poate

fi liber într-o Danemarcă-temniță. Dar privirea îi rămîne serioasă, încordată. Acum trebuie să se închidă capcana, regele trebuie să se trădeze!

Smoktunovski joacă foarte liber, improvizînd parcă. Dar această degajare, care generează farmecul unic al personajului, implică eforturi mari și o intensă concentrare.

„Uneori, spune el, mi se pare că repet mai bine decît joc. În fiecare clipă se pierde cite ceva, dar se naște și ceva nou. Desigur, e vorba de căutări, de încercări de a pătrunde în profunzimea personajului și a momentului dat. De pildă, de ce îi învață Hamlet cu atîta stăruință pe actori să joace sincer, realist? Ei trebuie să joace atît de firesc încît regele să se poată recunoaște și capcana să funcționeze fără greș“.

Întrebarea lui Smoktunovski — ce vrea eroul în cutare sau cutare situație? — și-o pune poate orice actor. Dar între asemenea reflecții și ceea ce am avut prilejul să văd în jocul lui Hamlet-Smoktunovski există o punte accesibilă numai unui actor a cărui gîndire este admirabil completată de intuiția artistică.

E, firește, încă prematur să facem pronosticuri asupra reușitei filmului. Să mai notăm doar că în filmul lui Grigori Kozințev adversarii lui Hamlet sînt interpretați de o seamă de actori de prestigiu.

Iuli SMELKOV — Moscova

1 În întunecata Danemarcă, Hamlet luptă pentru a face lumină (Innokenti Smoktunovski în noul film al lui Grigori Kozințev).

2 În curînd va începe „reprezentatia“. In drumările regizorului de film sînt poate aceleași pe care marele Will le-a dat actorilor prin gura lui Hamlet. (De la stînga la dreapta: regizorul secund Iosif Șapiro, regina Gertruda — Elza Radzin, regele Claudiu — Mihail Nazvanov, regizorul Grigori Kozințev și Polonius — Iuri Tolubeev.)

3 Ofelia — Anastasia Vertinskaia și Laerte — Stepan Oleksenko într-o scenă din filmul „Hamlet“ în curs de realizare, la studioul „Lenfilm“.

ORSON WELLES ÎN ARENA CU TAURI

Luptele de tauri, cu lumea plină de patimă și culoare ce gravitează în jurul lor, au inspirat în repetate rînduri pe cinești. Toreadorul aureolat de „haina de lumină“ și de umbra morții ce-l pîndește la tot

pasul, „oficionado“-ul amator de coride, avizat și exigent, peonul — prieten și valet totodată, îndeplinind pe lingă vedetele arenei funcții multiple de la aceea de scutier și masor pînă la cea de confident și manager — și, firește, nelipsita „dulcinee“, mai mult sau mai puțin fatală, toate aceste personaje pot oferi un material generos filmelor melodramatice, gen „Camelia“...

Dar în filmul pe care își propune să-l realizeze la Madrid cunoscutul cineast american Orson Welles, el nu intenționează să abordeze latura pitorească a coridei. Ceea ce îl interesează în primul rînd este dezvăluirea dedesubturilor nu întotdeauna curate ale spectacolului din arena înroșită uneori nu numai cu sîngele taurului. Doi vestiți toreadori madrileni, Antonio Ordóñez și Andrés Vasquez, a căror biografie stă de altfel la baza scenariului, au acceptat propunerea regizorului de a apare în film. Principala rol feminin va fi interpretat de Elizabeth Taylor, iar Orson Welles, pe lingă rolul de producător și regizor, cumulează și rolul unuia din personajele centrale ale filmului.

În fotografie: Orson Welles.

AVENTURĂ ÎN NOAPTEA DE REVELION

Ajun de Anul nou. În animația străzii, printre oamenii care se grăbesc să-și termine pregătirile de sărbătoare, doi tineri îndrăgostiți. Au hotărît să-și petreacă acest prim revelion al dragostei lor în doi și sub semnul celei mai desăvîrșite înțelegeri și poezii.

Într-un cadru festiv scăldat de o ambianță poetică Adam și Krystina întîmpină Anul nou. Dar ei nu vor avea parte de clipele de tihnă și încîntare visate. Rînd pe rînd, pătrund în întimitatea lor eroii altor drame sau tragicomedii. Sînt citeva perechi dintre vecinii și cunoscuții lor care tocmai în această noapte găsesc prilejul de a-și răscoli disensiunile familiale. Spectacolul acestor căsnicii nereușite, minate de gelozie și necredință, de egoism și intoleranță, nu-i descurajează pe tinerii îndrăgostiți, dar îi avertizează că fericirea trebuie cucerită pas cu pas, iar dragostea cultivată clipă de clipă.

Pe tonul comediei lirice, autorii filmului polonez „Aventură în noaptea de revelion“, Andrzej Mandalia, scenarist, și Stanislaw Wohl, regizor, dezbate o temă care — de la Cluhrai la Astruc și de la Antonioni la Vilceanov — preocupă pe mulți cinești contemporani: ucenicia vieții în doi. Denunțînd primejdii care amenință să degradeze cele mai frumoase sentimente omenești, autorii comediei poloneze „Aventură în noaptea de revelion“ nu invită la un optimism naiv și miop, ci la o lucidă asumare a răspunderii pentru fericirea proprie.

În fotografie: Anna Prucnal (Krystina) protagonista comediei poloneze „Aventură în noaptea de revelion“.

Un nou film românesc:

PISICA DE MARE

Indelungata tradiție a „filmelor polițiste” a pus în evidență nu numai bogatele posibilități ale genului, ci și limitele lui. Dinamismul, „suspense”-ul, surpriza, primejdia morții impun de obicei acestor filme o dezvoltare în planul exterior, singurul element inedit depinzând de abilitatea cu care este ținut „misterul”. Și, totuși, treptat, o serie de creatori de talent și vigoare au încercat o înobilare a genului prin abordarea în cadrul lui a unor probleme psihologice mai complexe, prin tratarea mai adâncită a destinelor eroilor...

Asemenea încercări au găsit un teren deosebit de propice în cinematografia țărilor socialiste. Raportul criminal-victimă a încetat aici să fie tratat în sine, el pretinzând și oferind bogate implicații sociale și morale. Pe calea filmelor de acest gen s-au putut sonda probleme de conștiință interesante, iar lupta pentru căutarea vinovatului, pierzându-și caracterul pur sportiv, a găsit ecouri mai adânci în inima spectatorului contemporan.

De la asemenea premise au plecat și scenariștii (V. Popescu și P. Luscalov) noului film „polițist” românesc, care se încadrează în domeniul mai aparte al spionajului.

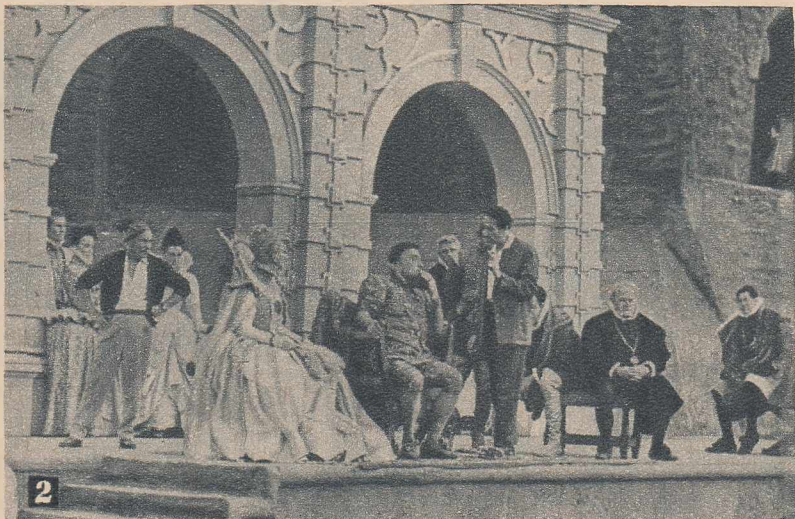
Vom aștepta zadarnic în „Pisica de mare” măcar o împușcătură de pistol — deși armele își fac adeseori apariția; se vor lăsa așteptate și clasica luptă finală, și pumnul bine ținut, și urmărirea prin mlaștini; iar dacă la un moment dat două mașini se vor urmări totuși în plină viteză, vom aștepta

la fel de inutil ciocnirea lor sau măcar explozia unui cauciuc...

În ce constă atunci elementul atrăgător al filmului care se va proiecta curînd pe ecranele noastre? Din capul locului, regizorul Gheorghe Turcu, împreună cu colaboratorii săi, a dorit să pună accentul pe mișcarea interioară — altfel spus, pe problematica umană a eroilor filmului. Pornind de la o situație dramatică inedită (doi oameni cinstiți, un ofițer de securitate și o ingineră, apar pentru un timp în postura aparentă de spioni), filmul abordează unele probleme interesante legate de raportul dintre dragoste și conștiința cetățenească, și altele legate de diferitele aspecte ale tăriei morale și eroismului omului simplu, pledînd în cele din urmă pentru ideea forței de nebiruit a cetățeanului cinstit care apără o cauză dreaptă. Evitînd schema și alb-negrul caracterelor, „Pisica de mare” și-a propus o analiză minuțioasă a eroilor principali. În ce măsură a și reușit — verdictul îl va da, ca de obicei, spectatorul. Vom aminti totuși că această concepție psihologică s-a vădit încă de la distribuție, în care întîlnim actori cu o cunoscută capacitate de interiorizare ca Leopoldina Bălănuță, Victor Rebengiuc, Toma Dimitriu, regretatul Nicolae Sireteanu, Iurie Darie, Colea Răutu și mulți alții.

În fotografie: Leopoldina Bălănuță, eroina principală din „Pisica de mare”.

I. HRISTEA

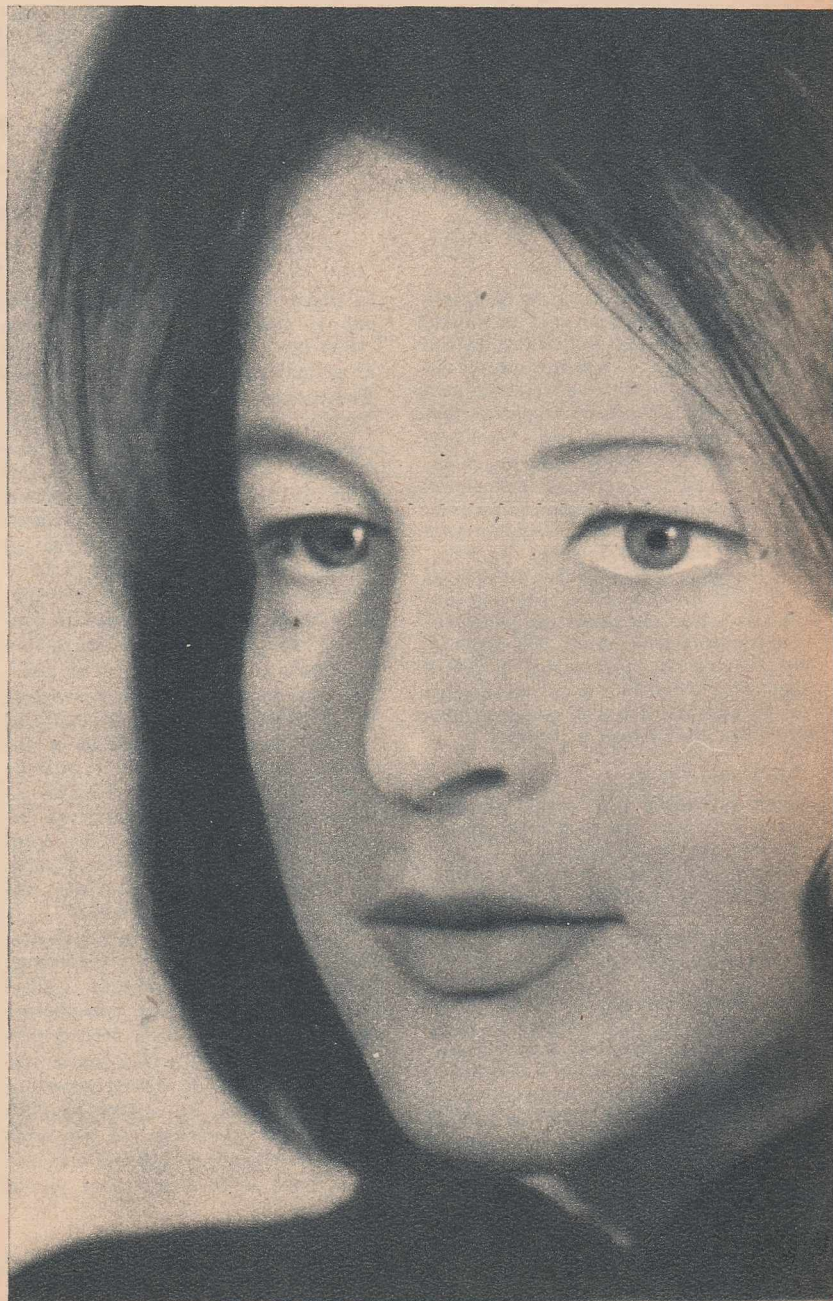
BURT LANCASTER ȘI KIRK DOUGLAS DIN NOU ÎMPREUNĂ

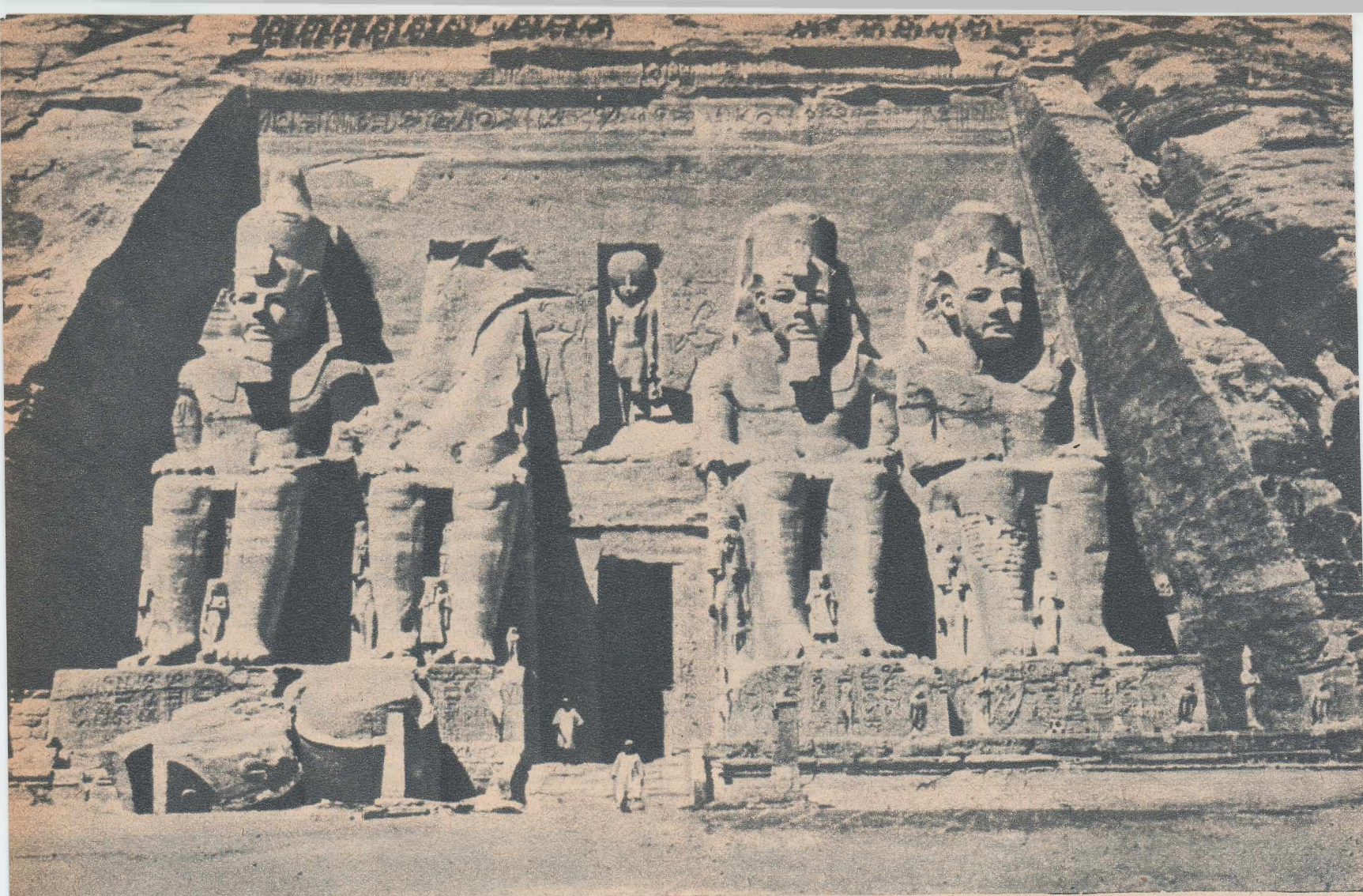
Ultima oară i-am văzut înfruntându-se — Richard Dudgeon (Douglas) și pastorul Anderson (Lancaster) — în ecranizarea piesei lui Shaw „Discipolul diavolului”. În filmul „Șapte zile din luna mai”, pe care îl turnează în studiourile din Hollywood regizorul John Frankenheimer, „discipolul întunericului” pare să fie însă personajul interpretat de Burt Lancaster.

Acțiunea filmului, care s-ar putea încadra în genul de anticipare... nu științifică, ci politică, se petrece în momentul semnării unui mare tratat de pace și dezarmare nucleară între S.U.A. și U.R.S.S. În toată bucuria generale fac notă discordantă protestele celor interesați în fabricarea de armament și ale maniacilor bombelor atomice. Personajul interpretat de Burt Lancaster, generalul James Scott, este o figură influentă a Pentagonului și e obsedat pînă la demență de patima lui războinică. El visează să răstoarne guvernul președintelui Lyman (Frederic March) pentru a-și îndeplini planurile belicoase, lansînd un atac nuclear împotriva Uniunii Sovietice. Complotul pus la cale de generalul Scott este însă descoperit de un fost prieten al său, colonelul Martin Casey (Kirk Douglas) și astfel, în ultima clipă, trădarea generalului este demascată printr-un discurs al președintelui și — ca un nou Forrestal — generalul Scott se sinucide. Primejdia unei catastrofe mondiale a fost înlăturată.

Abstracție făcînd de o oarecare năivitate a intrigii, alegerea unui asemenea subiect este semnificativă pentru curentul de opinie favorabil destinderii internaționale existent în rîndurile poporului american. Iar în lumina ultimelor evenimente petrecute în S.U.A., filmul stîrnește prin subiectul său și mai mult interes.

Fajada marelui templu de la Abu Simbel.

Toate fluviile din lume își domolesc iureșul apelor la începutul verii. Numai el, bătrînul Hapi — Nilul — schimbîndu-și culoarea verde a valurilor în purpuriu, se tulbură și, pe neașteptate, în iunie își părăsește impetuos matca și se revarsă. Așa începe „noaptea lacrimii“, pe care o veche legendă egipteană o pune pe seama zeiței Isis: jelindu-l pe Osiris, zeiței-mamă Isia i-a scăpat o lacrimă în Nil...

Din iunie și pînă tîrziu, în septembrie, fluviul acoperă cu mîl gras sute de mii de hectare, pregătînd pămîntul pentru arat și semănat. De milenii, în fiecare an, egipteanul așteaptă „noaptea lacrimii“, și tot de milenii el venerază fluviul personificîndu-l și închinîndu-i imnuri.

„Salut ție, Hapi,
Care izvorăști din acest pămînt,
Care vii să hrănești Egiptul...
Tu faci să crească orzul,
Să se coacă griul...

Cînd tu te reverși, pămîntul se bucură,

Toți oamenii sînt veseli
Și rid din toată inima...”

Nilul înseamnă pentru Egipt unica sursă de apă pentru irigarea ogoarelor și, în zilele noastre, singurul mijloc de cucerire a întinsului deșert care acoperă suprafața țării în proporție de 90%. Dar în același timp Nilul înseamnă și energie.

ASSUAN

Trebuiau oprite deci într-un fel apele dătătoare de viață ale bătrînului fluviu, pentru ca cea mai mare parte a lor să nu se piardă zadarnic

în mare. La sfîrșitul secolului trecut și începutul secolului nostru (1899-1902) pe fondul de granit al primei cataracte a fost construit El Khazzan — actualul baraj de la Assuan. Înalt de 30 de metri, barajul a creat un lac artificial lung de 225 km. Două supraetajări (1907-1912, 1929-1934) au mărit capacitatea lacului la 5 miliarde metri cubi de apă și întinderea lui la 360 km în amonte pînă la localitatea Uadi-Halfa. Cu ani în urmă, El Khazzan reprezenta una din construcțiile mari ale lumii: un milion și jumătate de metri cubi de zidărie. Dar, cu toate acestea, nu reușise să depășească — prin materialul însumat — marea piramidă a lui Keops, în care douăzeci de mii de sclavi au așezat două milioane jumătate metri cubi de piatră și despre care un scriitor arab din secolul al XIII-lea spunea: „Pe pămînt toate lucrurile se tem de timp, dar timpul se teme de piramide“.

Noul baraj de anrocamente, Sadd El Aali, care se construiește în prezent în amonte de cel vechi, deschide vaste perspective agriculturii Egiptului, creînd premisele pentru cucerirea unui milion de hectare de deșert care vor fi transformate în ogoare productive. Lung de 5 km, el va avea 111 m înălțime, o lățime maximă — la bază — de 1.275 m și va da

La picioarele colosalei statui a lui Ramses al II-lea, omul pare o ființă minusculă.

Monument se

naștere unui lac de acumulare de 130 miliarde metri cubi de apă, cu o suprafață de 3.000 km p, lac ce va permite navigația regulată între R.A.U. și Sudan. Cele 12 turbine hidraulice, fiecare de 175.000 cai putere, vor produce peste 10 miliarde kw/h de energie.

Uriașul lac artificial de acumulare pune însă în pericol străvechile monumente ale culturii egiptene de pe Valea Nilului, amenințându-le cu inundarea. Numeroase țări depun eforturi coordonate de UNESCO pentru salvarea comorilor arhitecturii antice de la Philae și Abu Simbel.

PHILAE

INSULA ÎNECATĂ

De șaizeci de ani Philae — insula zeiței-mamă Isis — duce o luptă tragică și emoționantă cu apele Nilului. Scufundată mai multe luni pe an în apele purpurii, ca urmare a construcției primului baraj (1899-1902), a pierdut mult din frumusețea de odinioară...

Insula era celebră în antichitate pentru vegetația sa fermecătoare. Plante ornamentale de acacias, mimosas și palmieri supli se oglindeau în Nil și întregeau frumusețea acestui decor grandios de roci granitice acoperit de un cer de o admirabilă puritate. Loc de venerație, Philae a fost unul dintre cele mai mari centre religioase ale vechiului Egipt, înlocuind într-o epocă mai târzie Abydosul în ceea ce privește cultul lui Osiris. Cinci temple — dintre care cel mai important este al zeiței Isis, precedat de doi piloni giganti — celebrul chioșc

al lui Traian și cel al lui Nectanebo, poarta lui Hadrian, porticuri, capetele și colonade, acestea sînt comorile insulei, opere ale mai multor vechi dinastii egiptene, continuate de Ptolemei și terminate în secolul al II-lea al erei noastre, sub ocupație romană.

Minunatele basoreliefuli care acoperă zidurile monumentelor ne istorisesc scene din viața vechilor egipteni. Unul dintre cele mai celebre este cel care reprezintă barca lui Isis. În timpul sărbătorilor, idolul înfățișînd-o pe Isis era scos din tabernacol, urcat într-o barcă și transportat pe insula Bigheh aflată în apropiere. Aici, înconjurată de 365 de mese de ofrandă, ea prezida libațiile inițiate de către preoți la mormîntul lui Osiris, fratele și soțul său, zeul apelor care se revarsă primăvara, zeul care dă forțe noi vegetației...

Salvarea monumentelor din Philae din încetușarea apelor va începe peste câțiva ani. Cel mai interesant proiect, preconizat de inginerii olandezi, prevede izolarea insulei printr-un sistem de baraje care ar feri templele de submersiune. O asemenea întreprindere necesită o muncă minunțioasă de pregătire. Constructorii vor trebui să țină seama de mulți factori ca: înălțimea scontată a celor mai mari valuri ale viitorului lac, infiltrările capilare, parameetrii evaporării etc.

DUPĂ DOUA MII

DE ANI

În martie 1813 exploratorul elvețian J. L. Burckhardt cobora pe malul stîng al Nilului, venind

de la izvoare. Ajuns pe platoul stîncos de la Assuan, el a lăsat cămilele în grija ghidului nubian și a plecat în căutarea micului templu de la Abu Simbel, a cărui existență era cunoscută, dar pe care nimeni nu-l descriesese încă. Tocmai terminase de vizitat antichitățile, cînd observă, puțin mai departe spre sud, în torentele de nisip, patru capete uriașe de granit... Astfel, după mai bine de două mii de ani este descoperit, din întîmplare, marele templu de la Abu Simbel, care dacă ar fi fost cunoscut s-ar fi numărat printre minunile lumii antice.

Trei ani mai târziu (1816) italianul Belzoni începe dezgroparea colosalelor statui, întîmpinînd mari dificultăți din partea localnicilor care, la un moment dat, au părăsit lucrările și au sîstat aprovizionarea cu alimente a expediției. Echipa de arheologi va descoperi intrarea în templu datorită unei... broaște! În timp ce consolidau viiturile de nisip, arheologii au fost uimiți văzînd mica vietate ieșind dintr-un orificiu. Degajînd interstițiul, ei s-au tîrît pe culoarul de intrare și apoi au alunecat pe o pantă de nisip pînă în mijlocul unei săli, în care domnea o căldură de etuvă. Sala aceasta nu fusese aerisită de sute de ani! Și astfel, la lumina torțelor, ei au descoperit farmecul templului subteran dispărut sub nisipuri din vremi străvechi.

Ansamblul arhitectonic stîrnește admirația nu numai pentru frumusețea lui inegalabilă, dar și pentru ingenioasele soluții și înaltele cunoștințe pe care le-au posedat constructorii egipteni în acele timpuri. Ce cunoștințe aveau oare străvechii geologi despre proprietățile rocilor, mai ales despre duritatea lor, despre pinzele freatice sau puterea de eroziune a Nilului cînd s-au încumetat să dăltuiască un templu adînc de 63 de metri în această stîncă dură?

Marele și micul templu de la Abu Simbel se găsesc la 50 km spre nord de a doua cataractă, acolo unde apele și-au făcut drum tăind două stînci dure. Planul celor două temple a fost conceput sub faraonul Seti I, însă realizarea lor datează din vremea lui Ramses al II-lea. Marele templu măsoară 33 m înălțime, 38 m lățime și 63 m adîncime. Fațada lui este străjuită de 4 statui înalte de 20 m care-l re-

prezintă pe Ramses II stînd și purtînd însemnele regalității. Cîteva detalii ne edifică asupra grandorii acestor coloși dăltuiți în roca dură: fruntea fiecăruia măsoară 59 cm, nasul 98 cm, urechea 1,6 m, ochiul 84 cm, gura 1,10 m; distanța feței de la o ureche la alta este de 4,17 m!

Pătrunzînd în templu, intri într-o sală vastă care are aproape 300 m p. Piloni cvadrangulari o împart în trei nave. Pe opt din acești piloni se sprijină statui ale zeului, înalte de zece metri, care odinioară au fost viu colorate, după cum ne mărturisesc vestigiile de pe alocuri. Pe pereți sînt minunate basoreliefuli, care istorisesc despre victoria împotriva hitiților sau evocă scene din războaiele purtate...

Un pasaj strîmt duce apoi adînc în stîncă spre sanctuarul dedicat celor trei zei: Re-Harakte, Amon-Ra, Ptah, precum și faraonului Ramses al II-lea. În construcția sanctuarului, arhitecții și inginerii egipteni au dat dovadă de inegalabilă măiestrie. Ei au creat drum soarelui să pătrundă pînă în adîncul templului, în așa fel ca razele lui să lumineze progresiv pe nemuritorii, doar unul singur să rămînă veșnic în umbră: Ptah, zeul infernului...

Patru soluții au stat în atenția forului internațional care se ocupă cu salvarea templelor de la Abu Simbel. Prima preconiza ridicarea întregului ansamblu, inclusiv stîncă, peste nivelul viitor al lacului. Susținut de o structură alveolară de ciment, un fragment de munte de 250.000 tone urma să fie înălțat la 60 m. O întreprindere de-a dreptul fantastică, fără precedent în istoria tehnicii... Celelalte soluții — construirea de baraje sau vaste cupole de protecție în jurul templelor — mai practice în aparență, distrug însă concepția constructorilor antici: iluminarea statuiilor din sanctuar.

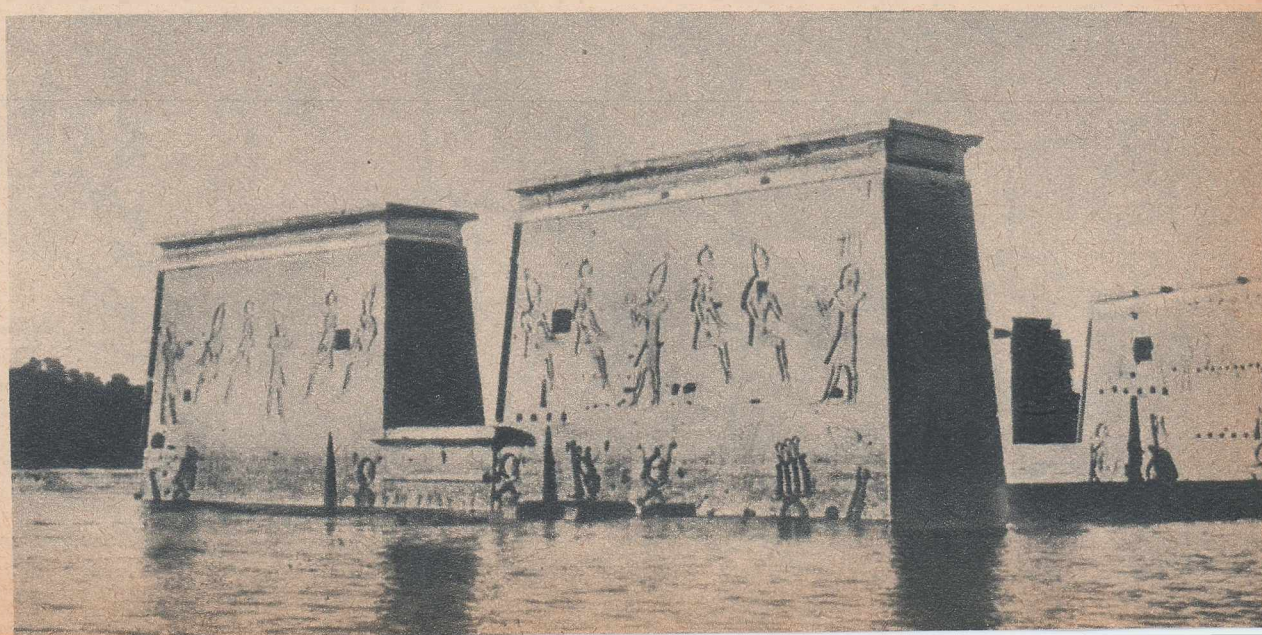
Proiectul acceptat de guvernul R.A.U. și de UNESCO prevede demontarea templului. Tăiate în circa un milion de piese, monumentele vor fi reamplasate pe fațada ce domină Valea Nilului la 182 m înălțime. Lucrările au și început la 15 noiembrie, la ele participînd și țara noastră.

...După două mii de ani templele lui Ramses și Nefertiti de la Abu Simbel vor primi o nouă strălucire.

Cornel BOZBICI

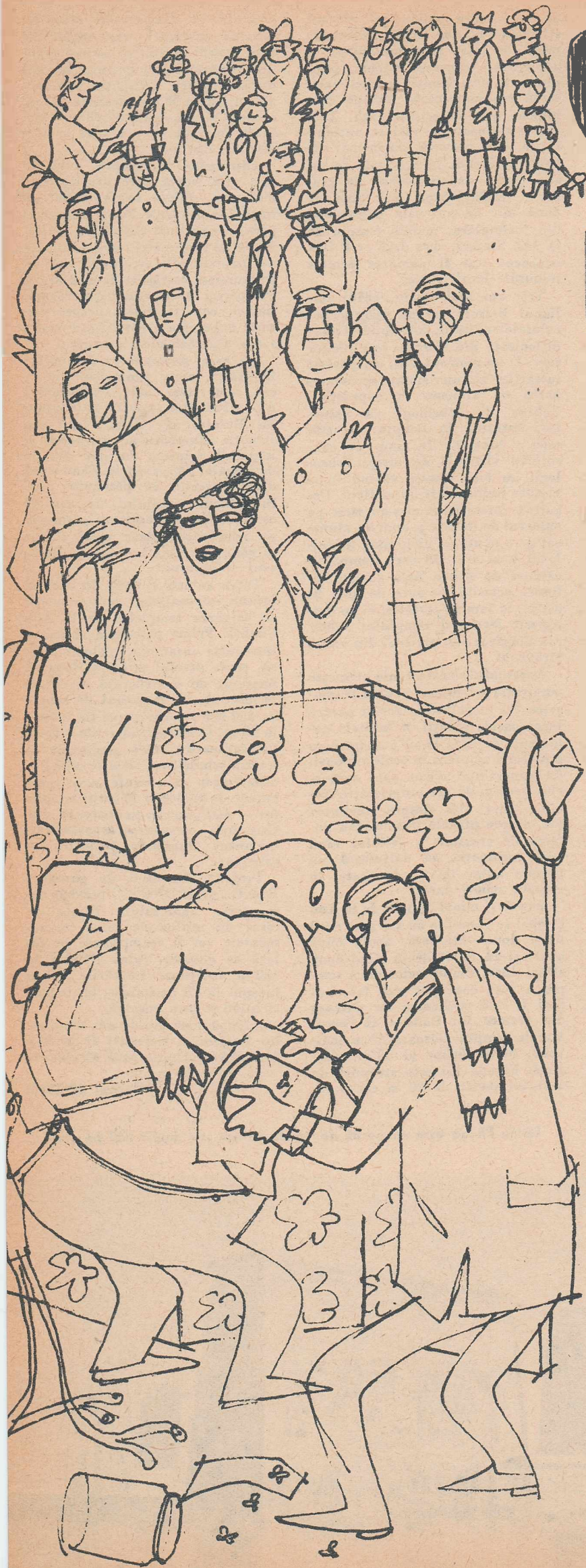
Insula Philae este acoperită de apele Nilului mai multe luni pe an.

entetele mută

CURĂ CU

Schiță de Italo CALVINO

Oarna trecu dar lăsă în urma ei multe dureri reumatice. Un soare firav la amiază mai înveselea zilele, și Marcovaldo își petrecea câteva ore privind cum cresc frunzulițele, așezat pe o bancă din grădina publică, așteptând să se reîntoarcă la lucrul de după-amiază. Lângă el venea să se așeze un bătrânel, ghemuit, cocoșat în paltonul lui numai petice: era un anume domn Rizieri, pensionar, singur pe lume, și el dornic de un locșor pe o bancă bătuță de razele soarelui primăvărat. Din cînd în cînd acest domn Rizieri sărea în sus, crispat, țipînd: „Ai, ai!” — și se cocoșa și mai mult în palton. Era personificarea unei veritabile colecții ambulante de reumatisme, artrite, lumbago acumulate în timpul iernilor umede și reci și care se țineau scai de el. Ca să-l mai consoleze, Marcovaldo îi explica diferitele faze ale reumatismului său, ale reumatismelor soției sale și fiicei lui mai mari, Isolina, care, sărăcuța, nu creștea dreaptă din această pricină.

Marcovaldo își aducea în fiecare zi prînzul într-un pachetel învelit în hîrtie de ziar; o dată așezat pe bancă, îl desfăcea și dădea bucata de ziar domnului Rizieri, care întindea nerăbdător mîna, spunînd: „Ia să vedem ce știri mai sînt” — și-l citea întotdeauna cu același interes, chiar dacă era vechi de doi ani.

Astfel într-o bună zi găsi în el un articol despre o metodă de vindecare a reumatismului cu ajutorul veninului de viespi.

De atunci, în timp ce străbătea bulevardele, Marcovaldo ciulea urechile la orice zumzet și urmărea îndelung cu privirea orice insectă care zbura în juru-i. Astfel, urmărind o dată evoluțiile unei viespi cu abdomenul mare, cu dungi negre și galbene, observă că se băga în scorbura unui copac, de unde ieșiră multe viespi: un biziit puternic, un du-tivino încontinuu trădău prezența unui întreg viespar înăuntrul trunchiului. Marcovaldo porni imediat la vînătoare. Era înarmat cu un borcan de sticlă, pe fundul căruia mai rămăseseră două degete de marmeladă. Îl

așeză descoperit lângă pom. Curînd o viespe bizii în jurul lui și intră, atrasă de mirosul dulceag, Marcovaldo astupă cît ai clipei borcanul cu o bucată de hîrtie.

Cum îl văzu pe domnul Rizieri, îi spuse grăbit:

— Haide, haide să vă fac injecția! — și îi arătă borcanul cu furioasa prizonieră.

Bătrînelul era nehotărît, dar Marcovaldo nu voia cu nici un preț să amîne importanta experiență și insista ca să o facă chiar acolo, pe bancă: nu era nevoie nici măcar ca pacientul să se dezbrace. Cu teamă și totodată plin de speranță, domnul Rizieri ridică o poală a paltonului, a hainei, a cămășii, și printre ochiurile găurite ale flanelii lăsă descoperită o bucată de piele de pe șoldul care îl durea atît. Marcovaldo puse acolo gura borcanului și cu o mișcare meșteșugită smulse hîrtia care îl acoperea. La început nu se întîmplă nimic; viespea stătea liniștită. Adormise? Ca să o trezească Marcovaldo ciocăni în fundul borcanului. Era tocmai lovitura care trebuia: insecta țîșni cu violență și-și înfipse acul în șoldul domnului Rizieri. Bătrînelul scoase un urlet de durere, sări ca ars în picioare și începu să meargă ca un soldat la paradă, frecîndu-și partea înțepată și ocărînd într-una: „Fir-ar să fie! ... Fir-ar să fie!...”

Dar Marcovaldo era din cale afară de satisfăcut: niciodată bătrînelul nu fusese atît de drept și marțial. Un vardist se oprise în apropiere și privea cu ochii holbați. Marcovaldo îl luă pe Rizieri de braț și se îndepărtă fluierînd.

Se întoarse acasă cu o altă viespe captivă. Nu i-a fost prea ușor să-și convingă nevasta să lase să fie înțepată, dar pînă la urmă izbuti. Cîtva timp, bineînțeles, femeia se vîită zdravăn de usturimea înțepăturii.

Marcovaldo începu să prindă viespi cu duiumul. Îi făcu o injecție fetei, încă una soției, pentru că numai o cură sistematică putea să dea rezultate. Apoi, în sfîrșit, se hotărî să se lase înțepat și el. Copiii, știm doar cum sînt,

VIESPI

spuneau: „Și eu! Și eu!“ — dar Marcovaldo prefera să-i înarmeze cu borcane și să-i trimită să prindă și ei alte viespi, ca să alimenteze consumul zilnic.

Domnul Rizieri îl căută acasă; aducea împreună cu el un alt bătrinel, pe cavalerul Ulrico, care tira un picior și voia să înceapă de urgență cura.

Se dusese vestea. Marcovaldo lucra acum în stil mare: ținea întotdeauna o jumătate de duzină de viespi ca rezervă, fiecare în borcanul ei de sticlă, așezate pe o etajeră. Punea borcanul pe spațele pacienților ca și cum ar fi fost o ventuză, trăgea capacul de hirtie și după ce viespea înțepa, freca cu un tifon înmuiat în alcool, cu mîna sigură a unui medic experimentat.

În anul acela reumatismul făcea ravagii printre bieții oameni pe care îi prindea ca în tentaculele unei caracatițe; de aceea cura lui Marcovaldo ajunse la mare preț; și simbătă după-amiază el își văzu mansarda săracă invadată de o mică armată de bărbați și femei suferinzi, care se țineau fie de spate, fie de șolduri, unii zdrențăroși ca niște cerșetori, alții însă cu înfățișarea de persoane înstărite, atrași toți de noutatea acelui remediu.

— Repede — spuse Marcovaldo celor trei băieți ai lui — luați borcanele repede și duceți-vă să-mi prindeți cât mai multe viespi.

Băieții o porniră glonț. Era o zi cu soare, pe bulevard biziau multe viespi. Băieții erau obișnuiți să le prindă ceva mai la o parte de arborele în care era viesparul, ochind doar insecte izolate. Dar în ziua aceea Michelino, ca să termine treaba mai repede și să prindă cât mai multe, se apucă să le vîneze chiar aproape de intrarea viesparului. „Așa se lucrează“, spunea fraților lui, în timp ce căuta să prindă o viespe punindu-i deasupra borcanul; dar viespea se așeza pe pămînt. Și la fiecare încercare a băiatului de a o prinde, viespea zbură, venind tot mai aproape de viespar. Acum se afla chiar lângă scorbura trunchiului și Michelino era tocmai pe punctul să-i pună deasupra borcanul, cînd

două viespi mari se reped asupra lui, vînd să-l înțepa la cap. Se feri, dar simți din plin înțepătura lor și, țipînd de durere, scăpă din mîini borcanul care căzu chiar înăuntrul viesparului. Nu se mai auzea nici un zumzet, nu mai ieșea afară nici o viespe; Michelino, lipsit pînă și de puterea de a mai țipa, se dădu înapoi cu un pas, cînd din viespar năvăli afară un nor negru, cu un bîzuit asurzitor: era toată suflarea viesparului ce înainta într-un roi înfuriat.

Frații îl auziră pe Michelino scoțînd un urlet, apoi îl văzură luînd-o la fugă cum nu mai fugise niciodată în viața lui. Ai fi zis că mergea cu vaporul, întru atît norul acela negru pe care îl trăgea după el părea fumul scos de coșul unui vas.

Unde fuge oare un copil urmărit și înspăimîntat? Fuge acasă! Tot așa și Michelino. Trecătorii nici nu aveau timp să înțeleagă ce era cea arătare, un fel de nor și o ființă omenească care trecea ca săgeata pe străzi, stîrnind o larmă nebulă amestecată cu un bîzuit înfricoșător.

Marcovaldo tocmai spunea pacienților: „Aveți răbdare, au să sosească îndată și viespile“, cînd ușa se deschise și roiul invadă odaia. Nici măcar nu-l văzură pe Michelino, care se ducea să-și vîre capul într-un lighean cu apă: întreaga cameră era plină de viespi și pacienții dădeau sperați din mîini, încercînd zadarnic să le gonească, iar reumaticii făceau minuni de agilitate, încheieturile lor înțepenite de atîta vreme dezlănțuindu-se într-o gamă inepuizabilă de mișcări de gimnastică suedeză combinate cu mișcări de judo, baschet, inot stil bras și alte sporturi.

Au trebuit să vină pompierii și pe urmă salvarea. Întins pe patul de la spital, umflat de nerecunoscut din pricina înțepăturilor, Marcovaldo nu îndrăznea să răspundă la ocările pe care i le aruncau din celelalte paturi ale salonului numeroșii săi clienți.

Traducere din limba Italiană
de Tatiana ULMU

Ilustrație de E. ARNO

teatru ARTURO UI

De pe scena Teatrului Muncitoresc C.F.R.-Giulești răsună iar accentele patetice ale unui mare spectacol popular-agitatoric. Horea Popescu și Perăhim — acești adevărați constructori de spectacole monumentale, realizatori pe aceeași scenă a unor memorabile reprezentații cu Aristocrații și Baia — ne-au dat prilejul să vedem pe scena bucu-reșteană celebrul pamflet antifascist al lui Bertolt Brecht Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită.

Teatrul Muncitoresc C.F.R.-Giulești înnoadă astfel o tradiție care i-a adus un loc de frunte la un moment dat în mișcarea noastră teatrală. Și o face cu același entuziasm, dovedind încă o dată că are o echipă capabilă de realizări din cele mai dificile.

Cu Arturo Ui teatrul se situează pe primul plan al actualității. Cumplita epocă a hitlerismului a lăsat în literatură, cum era și firesc, o bogăție de lucrări inspirate din tragica experiență, opere pătrunse de protestul plin de demnitate împotriva acestui flagel al omenirii. Locul piesei lui Brecht în literatura antifascistă este cu totul deosebit. Inspirată din evenimentele care l-au adus la putere pe Hitler și urmîrind aproape cronologic succesiunea lor, Arturo Ui devine o operă de largă generalizare, de analiză și demascare a însuși mecanismului gangsteresc (Brecht a pus în subtilul „Spectacol cu gangsteri“) al imperialismului care

a dat naștere unui asemenea monstru și care o mai poate face:

...Deci, nu se culce încînd nimeni pe-o ureche —
Nu-i stearpă poala ce-a dat năpîrcă!

sînt cuvintele cu care se încheie piesa. Scrisă în 1944, în plin război, Arturo Ui este un avertisment adresat omenirii, avertisment care-și dovedește și astăzi — după cum arată evenimentele — actualitatea.

Din punct de vedere artistic, Teatrul Muncitoresc C.F.R.-Giulești demonstrează din nou în ce măsură știe să se mobilizeze și să mobilizeze o sală în jurul unor mari idei și probleme. Cît de deschis e unor formule de teatru îndrăznețe, reușind să ofere spectatorilor săi un teatru revoluționar contemporan de cea mai nouă factură. Sub bagheta regizorală a lui Horea Popescu, întreg aparatul scenic, actorii și personalul tehnic acționează disciplinat, fac față unor sarcini din cele mai complexe. Și, în sfîrșit (deși mi se pare un lucru de prim ordin), în acest spectacol strălucesc în masiva mișcare de ansamblu mari creații actoricești (Colea Răutu, Corado Negreanu), dintre care una lese cu totul din comun: cea a lui Șt. Mihăilescu-Brăila.

Publicului (întregul public bucureștean, nu numai celui din cartier) trebuie să i se dea posibilitatea să-l vadă. Pe cînd decîl spectacole la Sala Palatului?

Tralan ȘELMARU

CARNET

O poveste cu pitici, cămile și... prost gust

Nu am nimic împotriva piticilor din poveste. Cămilele somnolente nu m-au stînjinit niciodată. Clobanul mustăcioși cu sarica zvîrlită pe umeri mi-au evocat de obicei tulburătoare baladă mioritică. În ce privește vinul de Nicorești sau Drăgășani, le recunosc, împreună cu dv., virtuțile.

Așadar, asigur încă o dată, cu mina pe inimă, că nici o veche dușmănie nu mi-a întîrînit condeii împotriva mai sus-pomenitelor flinte și lucruri. Învrăjbirea e de dată foarte recentă și se datorează Mării Negre și „Alimentarei“. Se datorează intențiilor acestora de a da piticilor, cămilelor, bacilor și vinurilor o nouă și foarte personală interpretare artistică. Dacă o să precizăm că prima e și ea o întreprindere de alimentație publică o să înțelegem pe deplin intențiile lor de reclamă comercială, dar nu și imixtiunea lor în sfera artelor. Să ne lămurim.

S-a deschis o crămă nouă în piața Buzzești, la nr. 35. Perfect: pereții — întineriți, mobilierul — modern și elegant, personalul — servabil, bucătăria — excelentă. Totul e în ordine, s-ar zice. Nu chiar totul. Dacă e crămă, artă să fie, și-a zis, desigur, cineva; și cu un zel demn de o cauză mai bună a comandat pentru destul de modesta încăpere a localului nu o pictură murală, ci șase, și nu tocmai murale, pentru că sînt vopsite pe niște panouri din pînză, și de loc pictură, pentru că... Pentru că tot ce se poate vedea pe pereții acestei crame (în afara ștergarelor și ceramicii populare) sînt orice în afară de artă. Iar drama începe acolo unde ele se pretind artă și vor să desfete spiritul ospetelui, să-i dezvolte gustul pentru frumos. Un pitic rahitic, cu scufie de „Moș Coprol“ în creștet, cu umerii strîmbi și picioarele întoarse, cu un nas de un roșu dubios călărește pe un butoi fără volum, ornat cu un strugure albastru. O țărîncuță tip firmă „Coifeur“ 1928, cu o privire sfios plecată în jos, sprîncene pensate și o ie cu un decolteu adînc, poartă pe umăr un ulcior asemenea unei amfore grecești; o alta, cu saboti olandezi în picioare, duce un coș cu flori pe creștet; un cloban bătrîn își zîmbește cu chipul rotofei și mustața în furculiță. Toți aceștia fac îndem-

nuri bahice, laudînd calitățile euforizante ale Nicoreștilor, Dealului Mare, Drăgășanilor. Cum? Ei bine, poate nu o să credeți, dar totul e spus în versuri. Pictorulul i s-a adăugat un poet care „le zice“ cam așa (nu cam, ci exact așa):

În țara piticilor vin
mult se bea
De cotești și nicorești
ani mulți să trdești
Acesta e versul piticului, căruia țărâna sfioasă îi dă o replică plină de îndemnuri ne-pedagogice:

Vinu-i
bun de
Dealul Mare
Poate-l bea chiar
Mic și Mare.
În sfîrșit, concluzia o trage clobanul octogenar:
Moșul le vestește
cu VIN
de Drăgășani treci
de 80 de ani.

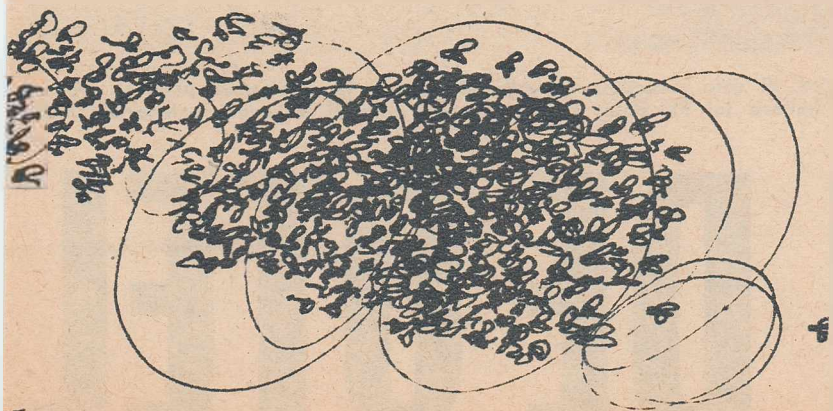
Ne iertați pentru abundența citatelor (redate întocmai, cu ortografia proprie), dar pentru că nu putem reproduce în culori podoabele murale ale „Cosnei“ am recurs la aceste mostre „poetice“.

...Cămilele somnolente, ducînd într-un miraculos echilibru pe creștetul unei cocoșe două lăzi cu „Cafee“, le-am înfîlțit într-un desert arzător cu vegetație brună, pe perețele „Alimentarei“ din bd. Republicii nr. 26.

Exemplele unor asemenea „infrumusețări“ plastice ar putea fi continuate. Dar nu cantitatea ne interesează. Ci principiul. E bine, e foarte bine că a început să existe o preocupare tot mai susținută de a da un vesmint artistic diferitelor lăcașuri în care omul vine minat de treburi diurne. Există și multe exemple pozitive de rezolvări ferice ale decorării unor magazine, restaurante, braserii, cofetării. Dar atunci cînd comandă asemenea lucrări, beneficiarii ar trebui să mediteze cu seriozitate asupra următoarelor:

- 1) Ce vor conține decorațiile murale?
 - 2) Cine le vor executa?
 - 3) În ce modalitate artistică vor fi tratate?
- Cîtă vreme se va apela la diverși anonimi lipsiți nu numai de har dar și de o elementară calificare plastică, vom mai fi în primejdie de a ne strica buna dispoziție cu „opere“ de felul celor mai sus-pomenite.

S. F.

Fédération
Haltérophile

Internationale
et Culturiste

Record du Monde

GILAS BELAS de ROMANIA

age 17 ans 10 mois

190 centimètres 512 kg

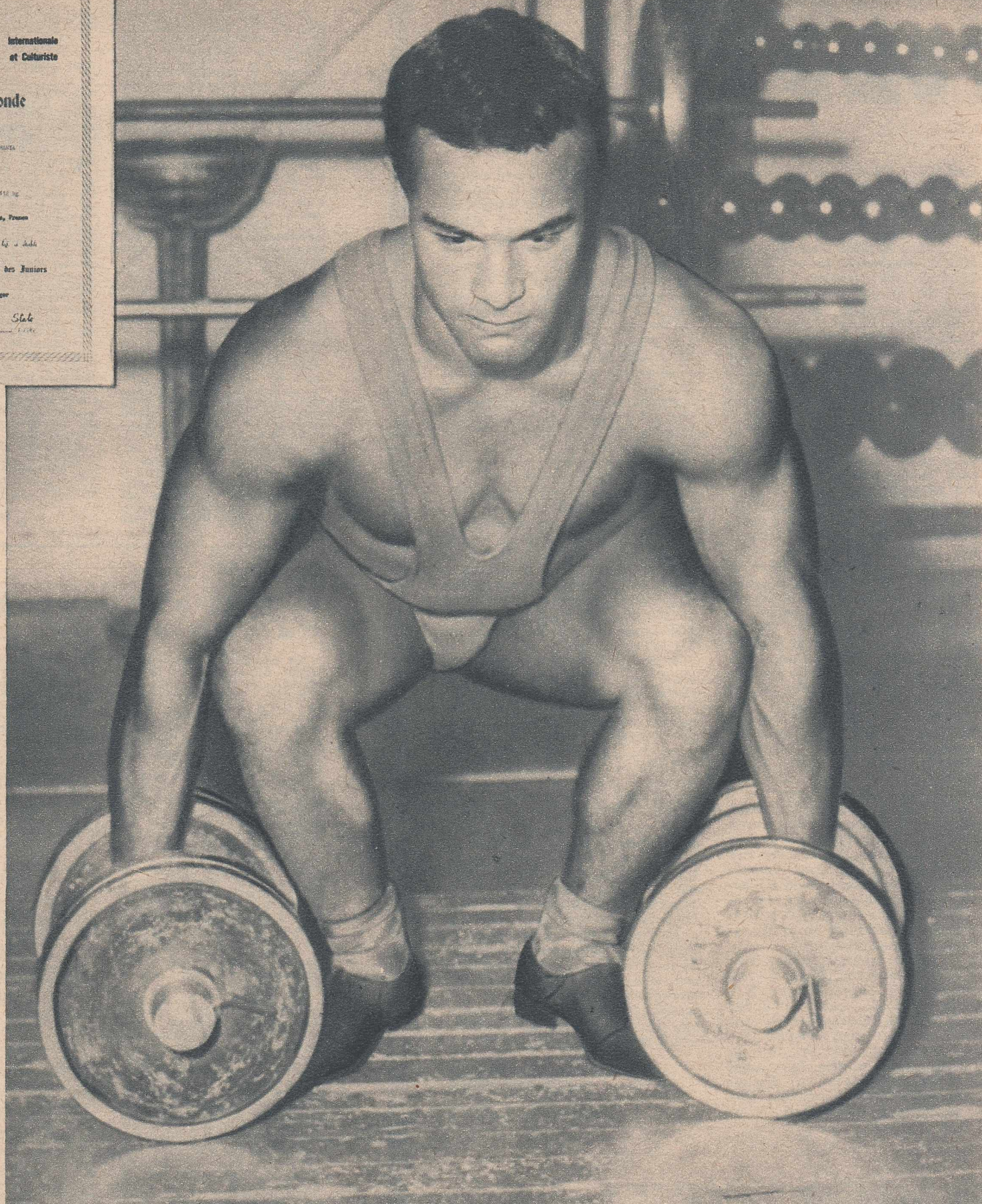
le 1963 à Paris, France

avec poids de corps de 66 kg et double

du Nouveau Record du Monde des Juniors

dans la catégorie de Poids 60 kg

à Paris, France

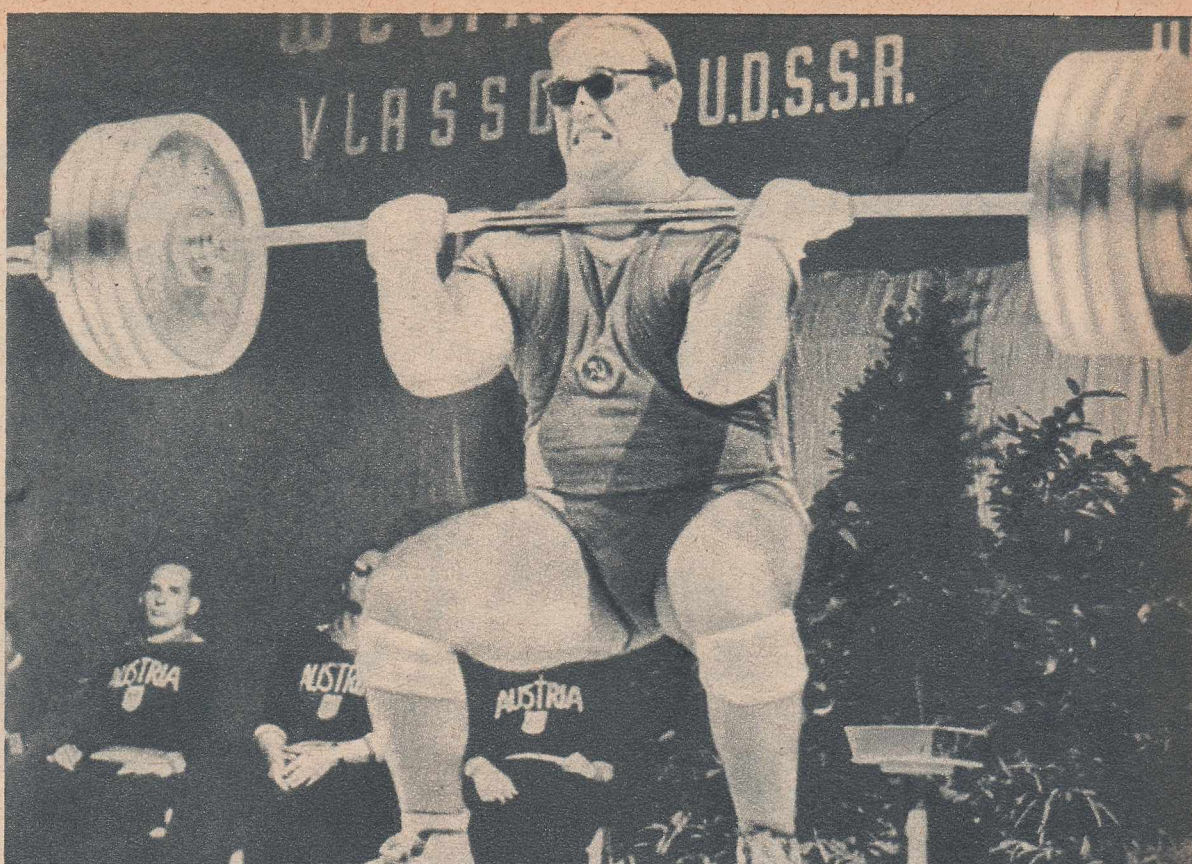

Fiți Balaș, unul dintre cei mai valoroși halterofili ai țării noastre. El este recordman mondial de juniori la categoriile până și ușoară. În facsimil, diploma acordată de Federația Internațională de haltere lui Fiți Balaș pentru recordul mondial la juniori, categoria 60 kg.

MUSCHI DE OȚEL

Thomy Kono, halterofilul american, care a cucerit în ultimii 11 ani două medallii olimpice de aur și șase titluri mondiale.

Iată-l pe campionul mondial Iuri Vlasov a cărui performanță (557,5 kg) n-a fost încă alinsă de nici un alt sportiv pînă acum.

În antichitate ridicarea greutăților nu constituia un sport propriu-zis (cum erau socotite, de pildă, aruncarea discului, a suliței, luptele sau alergările). Totuși cei care ridicau cu ușurință greutăți mari erau apreciați pentru forța și bărbăția lor, iar legendele antice grecești vorbesc cu admirație despre oameni cu o forță deosebită.

La sfîrșitul secolului trecut ridicarea greutăților devine un

sport consacrat; bara de fier cu două roți la extremități capătă numele de halteră, iar ridicarea ei la piept și deasupra capului obține dreptul de a figura printre sporturile primei ediții a Jocurilor Olimpice moderne (Atena — 1896). De atunci și pînă azi halterele au fost prezente în programul tuturor edițiilor Jocurilor Olimpice; cu începere din 1956 (Melbourne) întrecerile se dispută la 7 categorii.

Astăzi halterele se bucură de

o mare popularitate pe tot globul. Recordurile mondiale au evoluat în ritm vertiginos. Dacă facem o comparație între recordurile mondiale de acum 15 ani și cele de azi, ne vom pune în mod firesc întrebarea: sînt oare azi oamenii mai puternici? Tabelul comparativ de mai jos (specificăm că cifrele reprezintă greutatea totală la cele trei stiluri: împins, smuls și aruncat) este edificator în această direcție:

acum, doar zece halterofili din lume au trecut granița celor 500 de kg. Și, bineînțeles, toți au fost de categorie grea (oameni de peste 110 kg): Anderson, Shemanski, Gubner, Bradford, Ashman, Sid Henry (S.U.A.), Silveti (Argentina), Medvediev, Jabotinski și Vlasov (U.R.S.S.).

Recordurile nu au ajuns încă la limita maximă și ele vor crește, desigur, cu încă multe kilograme și în special la catego-

1948	1963
Cat. 56 kg: De Pietro (S.U.A.) 307,5 kg	Joshinobu Miyake (Jap.) 352,5 kg
Cat. 60 kg: Fayad (Egipt) 332,5 kg	Joshinobu Miyake (Jap.) 375 kg
Cat. 67,5 kg: Shams (Egipt) 360 kg	Marian Zielinski (Polonia) 417,5 kg
Cat. 75 kg: Spellmann (S.U.A.) 390 kg	Al. Kurinov (U.R.S.S.) 440 kg
Cat. 82,5 kg: Stanczyk (S.U.A.) 417,5 kg	G. Veres (Ungaria) 477,5 kg
Cat. 90 kg: —	Louis Martin (Anglia) 480 kg
Cat. grea: John Davis (S.U.A.) 457,5 kg	Iuri Vlasov (U.R.S.S.) 557,5 kg

Putem afirma, deci, că azi oamenii sînt mai puternici. Metodele de pregătire sînt cu mult mai avansate, se lucrează cu mai multă atenție la antrenamente, se folosesc procedee științifice în dezvoltarea tehnicii ridicărilor și pentru antrenarea forței musculare a ridicătorilor.

Cei mai puternici halterofili romîni în tabelul celor mai buni din lume sînt: Lazăr Baroga 440 kg la cat. 90 kg și Fiți Balaș care este recordman mondial de juniori și, în același timp, deține al patrulea loc în lume în rîndul seniorilor (357,5 kg) la cat. 60 kg.

Cine este cel mai puternic om din lume? Firește, după numărul de kilograme ridicate, acesta este Iuri Vlasov. Pînă

ria grea, unde greutatea corporală nu este limitată.

Unii statisticieni au arătat că pentru a desemna pe cel mai puternic om al lumii trebuie să stabilim raportul dintre greutatea lui și cea ridicată. În baza acestui calcul, toți recordmanii de la categoriile inferioare sînt mai... puternici decît cei de la categoriile mai mari. Iată cîteva exemple: japonezul J. Miyake (56 kg — 352,5 kg rec. mond.) ridică de 6,29 ori peste greutatea sa corporală, în timp ce Vlasov (130 kg — 537,5 kg rec. mond.) numai de 4,25 ori! Știți cît ar trebui să ridice Vlasov în baza acestui calcul pentru a-l întrece pe Miyake? Peste 800 de kg! O asemenea cifră ține, evident, de domeniul fanteziei... Dar la haltere forța se măsoară în kilograme ridicate de către halterofili de aceeași categorie. Astfel că cel mai puternic este socotit pînă la urmă cel care ridică mai mult.

Cel mai ușor halterofil, japonezul Miyake, recordman mondial, în plin efort la 145 kg.

Dati copiilor dulciuri

BOMBOANELE
MEDICINALE

FLAVISEPT
NEGRO
EUCALIPT

vă apăra
de
afecțiunile
căilor
respiratorii

BOMBOANELE MEDICINALE
SE GĂDESC DE VÎNZARE
LA DROGHERII ȘI LA MAGAZINELE
CU PRODUSE ZAHAROASE

PASTELE FĂINOASE

nu trebuie să lipsească
din nici o gospodărie

PASTELE FĂINOASE
au o variată întrebuințare
în alimentație

Rezultate excepționale

LA SPĂLAT CU

- PERLAN ALB pentru țesături din lână, mătase naturală și fibre sintetice
- PERLAN ALBASTRU pentru țesături din in, bumbac și cînepă
- la aceeași cantitate de articole pentru spălat se folosește o cantitate mai redusă de „Perlan” în comparație cu ceilalți detergenți.

MARE

1	A	O	S	4	E	6	7	A	L	9	B	A
2	L	B	A	S	T	R	U	E	F			
3	P	I	L	U	T	V	A	L				
4	A	G	A	T	A	B	R	I	U			
5	L	A	L	A	T	R	U	S	E			
6	L	I	L	P	I	R	B	N				
7	T	E	L	O	B	N	E	T				
8	A	L	B	U	L	E	T	R	A			
9	T	L	N	A	T	I	N	G				
10	E	C	A	R	A	T	E					
11	T	A	R	E	N	A	N	A				

ORIZONTAL:
 1) Mare colorată — Mare necolorată. 2) E culoare și e cuprinsă... în mare. 3) Literă grecească de mare importantă pentru matematicieni — Materie primă pentru ceramisti — E mare pe mare. 4) A atârna — Cingătoare mare. 5) Parte a navei — Cuiț cu instrumente. 6) Trei! — Iarbă parazită — Bene! 7) Pronume — Parte a urechii — Categorie. 8) Cea mai mare parte lemnoasă din trunchiul copacilor — Produce căldură mare pe țărmul Mării Roșii. 9) Pronume — Mare prostănac. 10) Unități de măsură pentru metale și pietre prețioase. 11) Mare lângă Italia.

VERTICAL: 1) Lăcomie mare. 2) Vălcăreli (reg.). 3) Sandu Bunescu — Nume turcesc — Conjunție. 4) Statuie pe țărmul sovietic al Mării Negre — O dată pe lună. 5) A se împotmoli unde apa nu e mare — Noapte mare (pl.). 6) Teodor Teodorescu — Locuiește la cea mai mare altitudine. 7) Măsură agrară — Interjecție pe frig mare — Diminutiv masculin. 8) Cel mai mare muzeu parizian — Zăpadă. 9) Munte mare de gheață care plutește pe mare. 10) Mare multime — Negăție.

Dezlogarea jocului „SURPRIZĂ”, apărut în nr. trecut

ORIZONTAL: 1) Elastică — Sac. 2) Talere — Glugă. 3) Ațțare — Aral. 4) Tun — Sinus — La. 5) Erate — Un — Net. 6) Ara — Inima — O. 7) T — Iscat — Eter. 8) Ru — Cer — P — Uzi. 9) Algă — Bălărie. 10) Fir — Măcinat. 11) Ițiri — Ist — An. 12) Castel — Ceață.

Reînnoiți-vă din timp abonamentul la

REBUS

REVISTĂ BILUNARĂ DE PROBLEME DISTRACTIVE

Foileton

E PUR SI MUOVE

Cazul s-a petrecut în calea Griviței nr. 232, bloc 2, scara D. La început s-a crezut că liftul a dispărut. A fost cercetat etaj cu etaj, dar fără rezultat. S-a dovedit neîntemeiată și bănuiala că și l-ar fi însușit portarul blocului; acesta avea un alibi perfect: toată ziua pînă la ora închiderii s-a aflat în deplasare la bufetul de vizavi. După minuțioase investigații în timpul cărora se auzeau mereu bătăi puternice în pereții liftului, acesta a fost descoperit între două etaje; conținea trei persoane în greutate legală. Naufragiații au fost salvați de către salvatorul voluntar al blocului, un tânăr actor cu pricepere la ascensor.

Pentru elucidarea acestei taine tehnico-științifice ne-am adresat unuia dintre specialiștii întreprinderii „Liftul care stă”:
 — Ce ne puteți spune despre fenomenul în chestiune?

— După cum știți, noi fabricăm două tipuri de lifturi: liftul care nu urcă și nu coboară, avînd un caracter ornamental, pentru întregirea liniei moderne arhitectonice interioare, și liftul cu opriri între etaje, pe care-l experimentăm aici.

— Ce principiu stă la baza acestei creațiuni tehnice?

— Pentru a înțelege mai lesne, o să luăm bunăoară sistemele de sateliți artificiali ai Pămîntului folosiți în telecomunicații, actualmente în curs de experimentare. Deși se rotește în jurul globului, ei ne dau iluzia că stau pe loc. Tot așa și liftul nostru: ne dă doar iluzia că rămîne pe loc în momentul opririi între etaje. În realitate el participă la mișcarea de rotație a globului împreună cu toate corpurile terestre. Vorba lui Galileu: e pur și muove...

— Deci lifturile acestea sînt un fel de nave cosmice?

— Exact. Ați perceput esența.
 — Totuși, de la liftul care rămîne între etaje și pînă la racheta cu mai multe etaje este o oarecare distanță...

— Incontestabil. Cîteva mii de ani-lumină.

— Să nu exagerăm. Doar cîteva zeci de ani-tehnică... Care, bineînțeles, pot fi recuperați. Preconizați ceva în acest sens?
 — Desigur. Intenționăm să

perfectionăm acest tip de lift, să-l înzestăm cu mobilierul adecvat unei așteptări de cîteva ore între etaje: fotolii, mäsută de fumat, trusă medicală de prim ajutor, un mic bar, televizor și — dacă spațiul ne va permite — o orchestră simfonică, un balet și o piscină.

— Dar în privința îmbunătățirii sistemului automat, a comenzilor electrice, a butoanelor?

— V-o spun în mod confidențial: butoanele au un rol mai mult psihologic. Cînd se vede omul rămas între etaje, apăsă el ce apăsă pe butoane și apoi își zice: „n-or fi funcționînd ele, dar tot trebuie să albă un rost... Nu le-o fi pus fabrica de florile mărului”. În acest fel butoanele îi însușă optimism, curaj...

— Și, totuși, cum se poate ajunge cu liftul în dreptul unui etaj?

— Foarte simplu: cu ajutorul unui calcul tehnico-matematic extrem de elementar. Se face media dintre distanța parcursă și cea neparcursă, se înmulțește cu 3,14, se adaugă răsăcina pătrată a greutății totale a pasagerilor, se amestecă bine laolaltă și se împarte la numărul total al picioarelor. Pentru a-l efectua, e preferabil ca locatarii să poarte asupra lor o riglă de calcul sau eventual să fie aspiranți, dacă nu chiar candidați în științe tehnice.

— Bine, dar nu toți locatarii se pricep la tehnică! Mai sînt și gospodine... și pensionari.

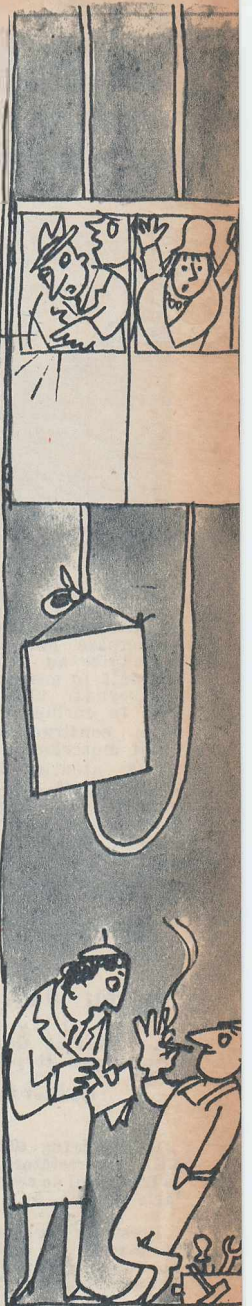
— Nu-i nimic, să se priceapă! Să și-o însușească! Să lichidăm subaprecierea tehnicii noi!

— Tocmai asta voiam să vă sugerăm și noi. Apropo... Nu cumva aveți în plan vreun tip de lifturi din acelea simple, banale, obișnuite, care urcă și coboară pur și simplu?

— E o problemă de domeniul viitorului, ca și autovehiculele cu perne de aer sau uzinele cu energie solară. E o chestiune științifico-fantastică. Adresați-vă Editurii tineretului...

— Și pînă atunci ce să facă locatarii blocului 2, scara D din calea Griviței nr. 232? Sau cei din alte blocuri în această situație? Dumneavoastră, bunăoară, cum ați rezolva problema?
 — Eu am și rezolvat-o. M-am mutat la parter.

Andrei BART

umor

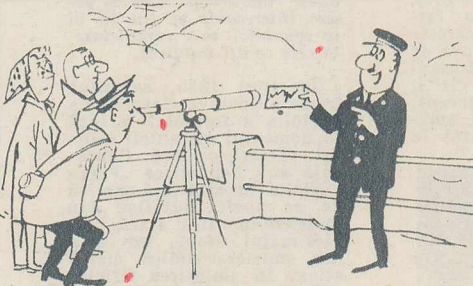

— Ar trebui să te duci alături să-l rogi să-l pună mai tare...

— ???

— ... Poate ți scoală pe boxerul de la „șase”, că tu ești prea plrpiriul

Rik AUERBACH

— ... și aici aveți peisajul pe care l-ați fi văzut dacă vremea era frumoasă...

„Osterrelch Illustrierte”

— Nu mă interesează dacă ai fost sau nu la Pisa. Torta trebuie să fie dreaptă. Altfel te dau afară.

„Osterrelch Illustrierte”

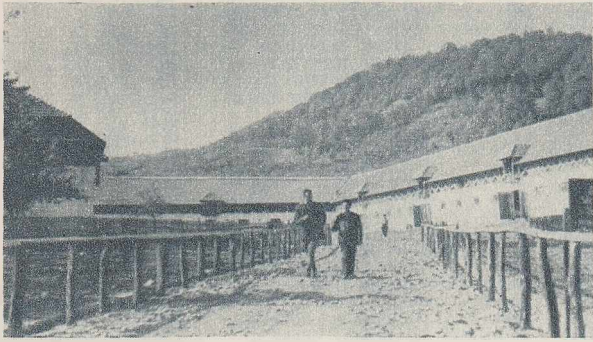

Fără cuvinte.

G. BADEA

Dialog cu cititorii

FERMA DE SUB DEAL

Colectiviștii din raionul Muscel se preocupă intens de dezvoltarea șeptelului. Numeroase noi construcții zootehnice au fost date în folosință în gospodăriile colective, iar altele vor fi gata în curând. Paralel cu noile construcții, colectiviștii musceleni au acordat multă atenție dezvoltării bazei furajere, recuperind terenuri supuse eroziunii, organizând și întreținând pășunatul natural — măsuri prin care se asigură hrana pentru 18.000-20.000 de vite. Pe întinsele pășuni alpine cu iarbă grasă pasc anual 700.000-750.000 ovi-

ne, aparținând gospodăriilor colective din raion.

Vă trimit o imagine de la noua fermă zootehnică din Boteni, amplasată sub dealul „Cărbunele”, avind în apropiere pășuni și izvoare. Grajdul, cu o capacitate de 300 de capete, este dotat cu lumină electrică, adăpători și un pod pentru 10 vagoane de nutreț. Asemenea construcții zootehnice s-au înălțat în ultima vreme și la gospodăriile agricole colective din Cîmpulung și Valea Mare-Pravăț.

Ion DOBRESCU
activist cultural
Cîmpulung-Muscel

PENTRU PANTOFII ȘI POȘETELE NOASTRE

„Aș dori să știu cîte ceva despre talpa și pielea sintetică”.

Gabriel VIFOREANU
Brăila

Răspunde **ing. CEZAR SUȘNEA**, cercetător principal la Institutul de cercetări pielărie-cauciuc.

Creșterea necesarului de piele pentru o serie de produse de larg consum — încălțăminte, marochinărie, curelărie — a făcut să se pună problema găsirii unor materiale care să înlocuiască pielea total sau parțial. Obținerea unor materiale cu proprietăți ca ale pielii a fost o sarcină greu de soluționat. Dezvoltarea industriei masei plastice a adus o serie de produse care pot înlocui pielea în unele utilizări. Acestea au fost denumite înlocuitori de piele. După destinația lor în industria de încălțăminte, înlocuitorii de piele se împart în înlocuitori pentru talpă și înlocuitori pentru piele de fețe.

Și acum ce este talpa și pielea sintetică? Cum se fabrică ea și la ce se folosește?

Talpa sintetică întrebunțată astăzi în industria de încălțăminte este un înlocuitor de piele pe bază de fibre, înfățișată și sub denumirea de talpă artificială. Ea se obține din deșeurile rezultate de la ștanțarea tălpii tăbăcite vegetale și în oarecare măsură din deșeurile de piele pentru fețe care sînt supuse unor prelucrări mecanice și chimice. Talpa sintetică fabricată la întreprinderea „Dimbovița” din București se folosește la confecționarea branțurilor, tălpilor interioare și chiar a tălpilor de uzură la încălțăminte de casă.

Pielea sintetică utilizată atât la confecționarea încălțămintei ușoare (sandale, pantofi deschiși etc.), cât și aceea a marochinăriei (în mod special), este un înlocuitor pe bază de țesături, avind un strat de acoperire din polimerizată de vinil plastifiat. Varietatea mare de culori și desene a înlocuitorilor oferă industriei de încălțăminte pentru anumite produse și, de curind, industriei confecțiilor mari posibilități de a-și lărgi gama de

sortimente cu modele variate și în culorile cele mai frumoase.

Problema obținerii de piele sintetică care să corespundă total fineței și calităților pielii naturale constituie în prezent o preocupare a cercetătorilor din domeniul respectiv din toată lumea.

„PRIVIGHETOAREA DIN ȘICLĂU”

Așa o numesc oamenii din partea locului pe tînăra colectivistă Florica Ardelean din Șiclău, raionul Criș, regiunea Crișana. Cu farmecul vocii sale ea cucerește de fiecare dată mulțimea de spectatori atât la căminul cultural din Șiclău, cât și în alte comune. Recent, formația artistică de amatori din Șiclău a cîntat la

Chișineu-Criș, Grăniceri, Socondor și Vărsand, interpretînd melodii populare, unele din ele culese de prin satele Crișanei chiar de Florica Ardelean.

ION COȚOI
activist cultural
Chișineu-Criș

O SESIZARE ȘI UN RĂSPUNS

Vă scriu în numele unui grup de elevi și eleve de la Școala pedagogică din Constanța. Nouă ne este absolut necesar manualul de pedagogie, dar acest manual n-a mai apărut de anul trecut. De asemenea avem nevoie de metodicele de predare a

obiectelor în școala generală de 8 ani, pe care, de asemenea, nu le găsim. De aceea, ca cititori ai „Flacării”, ne adresăm redacției cu rugămintea de a sesiza pe această cale editura de specialitate în scopul reeditării manualelor de mai sus.

Duduca MIRON
str. Răscoala din 1907 nr. 42
Constanța

Nota redacției. Editura didactică și pedagogică ne informează că manualul de pedagogie va apare în primul trimestru al anului 1964. De asemenea în cursul aceluiași an vor apare metodice pentru majoritatea obiectelor de învățămînt din școala generală de 8 ani.

CITITORII DESPRE „FLACĂRA”

De la o săptămîină la alta revista „Flacăra” devine mai plăcută și mai interesantă. Datorită acestor calități o citesc cu regularitate.

O dată cu aprecierile de mai sus, îmi permit a face o sugestie în legătură cu temele educative: revista să publice uneori aspecte de la tribunale; din dezbaterile unor anumite procese se pot desprinde multe învățăminte și pentru tineri și chiar pentru vîrstnici.

Elvira TEODOR
Oltenița

N.R. Propunerea tovarăsei Elvira Teodor a fost luată în considerație. Asemenea materiale am publicat în numerele 48 și 50 ale revistei noastre; altele vor vedea lumina tiparului în numerele următoare.

TOT DESPRE EROZIUNEA MALURILOR

„Flacăra” nr. 49/1963 a publicat — la cererea unui cititor — un răspuns privitor la cursul fluviilor și eroziunea malurilor. În legătură cu această problemă am aflat unele lucruri pe care le găsesc interesante și țin să vi le comunic, ca o completare la cele ce ați publicat.

În anul 1835, savantul francez Gustave Gaspard de Coriolis a formulat o teză în domeniul mecanicii soluțului, rămasă celebră. Cunoscută sub denumirea „Forța Coriolis” această teză explică de ce apele fluviilor din emisfera nordică atacă mai ales malul drept, iar cele din emisfera sudică malul stîng. În amintirea fizicianului, care a descoperit forța de inerție exercitată asupra unui corp care se mișcă radial într-un sistem de rotație, o navă oceanografică franceză, destinată cercetărilor în Pacificul de sud, lansată de curind la Dieppe, a fost botezată „Coriolis”.

Viorel DUDU
Timișoara

DE SCURT

T. Ioan — Curtea de Argeș. Date interesante în legătură cu activitatea și viața lui Beethoven în anii cît a fost bolnav puteți găsi în cartea lui Romain Rolland „Beethoven” (a apărut nu demult în traducere românească).

În numărul 48 al revistei „Flacăra” din 30 noiembrie 1963 găsiți relatările care vă interesează despre Antarctica.

S.I. — Sibiu. Vă recomandăm să faceți un tratament chirurgical: electrocoagularea, chiuretajul punțiilor gingivale sau operația

radicală Neumann-Wildman. În caz de mobilitate mare a dinților cu atrofie întinsă oasă și procese supurative importante, vă recomandăm extracția. În orice caz însă, e necesar să vă adresați unui serviciu de specialitate.

CITITORII CĂTRE CITITORII

Următorii cititori doresc să corespundă: Mircea Marin, chimist, Hunedoara, bloc 74, ap. 16; ilustrate; Magdalena Mitrică, elevă, Buzău, str. Penteleu nr. 22; ilustrate; Rodica Cosoreanu, elevă, Galați, str. N. Bălcescu nr. 29; literatură, geografie, ilustrate; Ana Jiclău, elevă, Brăila, str. Griviței nr. 394; literatură, geografie, ilustrate; Constantin Toacă, rafinăria Dărmănești, blocul tineretului, rn. Moinesti, reg. Bacău; ilustrate; Lucica Iacovache, Galați, str. N. Bălcescu nr. 15; ilustrate; Ecaterina Tudor, elevă, Centrul școlar agricol Fierbinți, reg. București; ilustrate; Eugenia Dan, elevă, Brăila, str. V. Roaită nr. 1; literatură, artă, ilustrate; dr. Ioachim Circa, medic pediatru, Satu Mare, str. N. Bălcescu nr. 2; filatelie, ilustrate; Geta Virgolic, elevă Institutul pedagogic Galați, str. Brăilei nr. 200; cinema, ilustrate; Jean Obhiewicz, Białystok, ul. Warszawska 56, R.P. Polonă; filatelie, sport; Tadeusz Kuyawski, Białystok, ul. Warszawska 56, R.P. Polonă; muzică, filatelie; Andrzej Makatrewicz, Lodz, ul. Zielona 25, R.P. Polonă; filatelie; Victor Cirimpeș, Chișinău, str. Frunzei nr. 104, căminul studentesc nr. 5, U.R.S.S.: literatură, folclor; Atena Surdeanu, elevă, Galați, bloc D, scara C, ap.

22; filatelie, ilustrate; Doina Anid, desenatoare tehnică, Sighișoara, str. Republicii nr. 86; literatură, muzică, ilustrate; Pakella Făcăeru, elevă, Galați, str. Brăilei nr. 200; filatelie, ilustrate; Nichi Naghi, lăcătuș, Hunedoara, O.M., str. Gh. Lazăr, bloc textile, ap. 7; teme diverse; Mioara Duță, elevă, Băilești, str. Poporului nr. 125, reg. Oltenia; ilustrate; Maria Speranță, studentă, București, str. Gh. Coșbuc nr. 24, rn. N. Bălcescu; ilustrate; Nicu Tirlea, student, Brașov, str. Memorandului, bloc 2; film, sport, ilustrate; Anisoara Puiu, elevă, Galați, str. Logofătul Tăut nr. 20; literatură, muzică; Florin Vizitiu, mecanic, Cîmpulung-Muscel, str. Decebal nr. 17; muzică, cinema, ilustrate; Traian Albu, directorul Casei raionale de cultură Simleul Silvaniei, str. A. Mureșan nr. 1, reg. Crișana; muzică, ilustrate; G. Moldovan, student, Cernăuți, str. Ucrainskaia 14, ap. 3, U.R.S.S.; ilustrate; Kristian Wilczok, student, Rybnik, ul. Kosciuski 5 a, woj. Katowickie, R.P. Polonă; filatelie, ilustrate; Aniella Grabanska, Wrocław 27, ul. Strachciska 108/2, R.P. Polonă; filatelie, teatru, ilustrate; Osipiuk Janusz, Warszawa 12, ul. Kazimienowska 46/48, R.P. Polonă; floră, faună, chimie, Cosmos (în rusă, germană, engleză); Krystyna Sasz, Debica, ul. Krakowska 24, woj. Rzeszow, R.P. Polonă; științe, economie (în rusă, germană, polonă).

DIN PARTEA REDACȚIEI

Numărul cititorilor care cer să li se publice adresele în această rubrică fiind foarte mare, numele lor urmează să apară în ordinea sosirii scrisorilor.

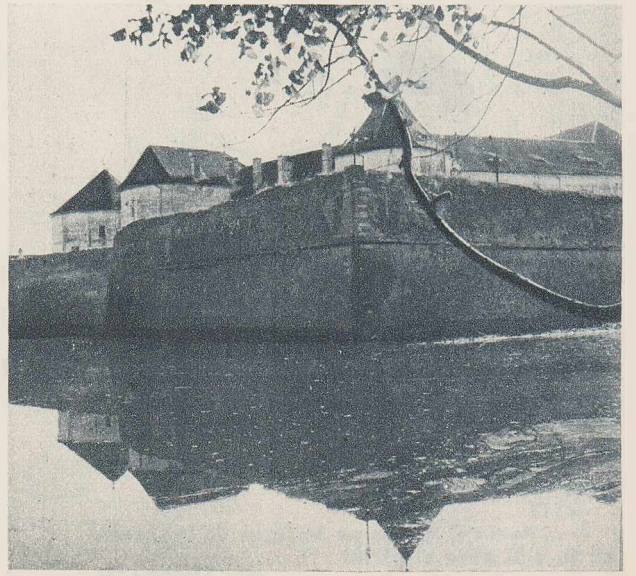
DE LA CORESPONDENȚI

Cascadă din... beton. (Viorel Lupea, Cluj)

Iarna în Munții Maramureșului. (Romulus Deșteanu, București)

Castelul medieval de la Făgăraș, azi monument istoric. (Gh. Amuza, București)

DE PESTE HOTARE

1 La Palazzo Antici Mattei din capitala Italiei a fost organizată o expoziție a cărții românești. Cele câteva sute de volume în limba română, precum și în alte limbi — opere originale și traduceri — au stîrnit un interes deosebit în rîndul vizitatorilor.

2 Un grup de luptători ai forțelor patriotice în munții Las Minas (Guatemala). Acțiunile armate ale patrioților guatemaltezi s-au intensificat în ultima vreme.

3 Cîntăreața Zenaida Pally de la Teatrul de operă și balet din București a interpretat pe scena Operei din Varna rolul titular din „Carmen” de Bizet. În rolul lui Don José — cîntărețul bulgar T. Kostov.

4 Între 12 și 19 decembrie a fost prezentată la Paris, la „Palais de la decouverte”, macheta punctului terminus — din Franța — al tunelului de sub Canalul Mînceii. Se poate vedea, în stînga, ieșirea din tunel, iar în dreapta blocul care va cuprinde serviciile vămii și un hotel pentru călători.

5 În fața Comitetului de tutelă al O.N.U., care a discutat situația din coloniile portugheze, a apărut în calitate de petiționar căpitanul portughez Enrique Galvao — care, în 1961, împreună cu un grup de patrioți, a capturat transatlanticul „Santa Maria” pentru a atrage atenția opiniei publice asupra stărilor de lucruri din Portugalia și coloniile sale.

6 Poliția britanică a luat măsuri speciale pentru paza liderului partidului laburist englez, Harold Wilson, care a fost amenințat că va fi asasinat. În fotografie: poliștii păesc compartimentul de tren ocupat de Wilson, la plecarea din gara Victoria spre Brighton.

7 Într-o cabină telefonică din sudul Londrei au fost găsiți doi saci conținînd bancnote de 1 și 5 lire, în valoare totală de 50.000 lire sterline, furate în cursul atacului efectuat acum cîteva luni asupra trenului poștal de pe linia Glasgow — Londra, de o bandă de gangsteri, rămasi pînă acum nedescoperiți.

OMUL CARE N-A VĂZUT NIMIC

Am citit mai deunăzi în ziare că episcopul vest-german Dibelius, înapoiat recent dintr-o călătorie în Republica Sud-Africană, a declarat presei: „n-am văzut în timpul călătoriei mele nici cea mai mică știrbire a drepturilor populației de culoare de către albi”.

După cum se știe, în Africa de sud există rezervații, ca niște grădini zoologice, pentru negri, iar cine îndrăznește să le părăsească, fără aprobare și viză pe pașaport (cred, de altminteri, că R.S.A. este singura țară din lume unde indigenii, pentru a călători dintr-o localitate într-alta, ca să-și cumpere cîte ceva trebuie să obțină învoire de la poliție) este aspru pedepsit. Dar episcopul Dibelius, care a bătut drumurile Africii de sud cu atenție și conștiinciozitate, n-a văzut nimic.

La Organizația Națiunilor Unite se dezbate de multă vreme problema discriminărilor rasiale. Dezvăluind stările de lucruri inadmisibile de la Capetown sau din coloniile portugheze, reprezentanții mai tuturor țărilor civilizate au condamnat neoscavismul, cerînd guvernelor răspunzătoare să pună capăt fără întârziere unui capitol care trebuia închis de fapt acum vreo 400 de ani.

Cîteva zeci de porturi din cîteva zeci de țări sînt închise pentru vasele lui Verwoerd. Comitetul Olimpic Internațional a pus în vedere federațiilor sportive din R.S.A. că nu vor putea participa la Olimpiada de la Tokio dacă nu lichidează discriminarea rasială de pe stadioane. Dar episcopul Dibelius n-a văzut „nici cea mai mică știrbire a drepturi-

lor populației de culoare de către albi”.

Toți reporterii cit de cit cînsiți ai tuturor ziarelor cit de cit de informație au publicat în toate săptămînilor și lunile tuturor anilor din urmă articole înfățișînd aspectele inimaginabile pentru anul 1963 ale politicii de apartheid. Restaurante pentru albi, hoteluri numai pentru albi, cinematografe numai pentru albi, farmacii, dentiști și spitale de urgență numai pentru albi, școli numai pentru albi, străzi, cartiere, orașe numai pentru albi, parcuri, cofetării și stații de benzină numai pentru albi, viață numai pentru albi. Cifrele și faptele referitoare la apartheid sînt tot atît de cunoscute încît au devenit banale. Știrile despre condamnarea albilor care se ridică împotriva opririi oamenilor de culoare apar cu aceeași regularitate ca un buletin meteorologic. Nu mai există nici un mister în legătură cu felul de viață din Africa de sud. Nu mai există nici o surpriză. Nu mai există și nu mai poate exista nici o veste senzațională despre regimul din locurile acelea.

...Numai episcopul Dibelius, care s-a preumblat agale pe străzile din Johannesburg, care a deschis ochii mari să vadă ceea ce e de văzut, care a privit și cercetat și a verificat lucrurile cu scrupulozitate, numai episcopul Dibelius, om cu frica lui Dumnezeu, n-a remarcat „nici cea mai mică știrbire a drepturilor populației de culoare”.

Dar nici cea mai mică...

AI. MIRODAN

Tiparul executat la Combinatul poligrafic
„Casa Științei”
Macheta: Ion Vulpescu

LUNA

DECEMBRIE

DECEMBRIE

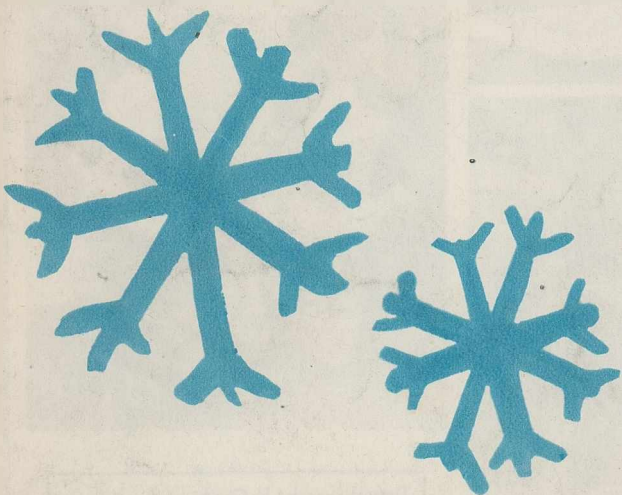
DECEMBRIE

CADOURILOR

LUNA SURPRIZELOR PLĂCUTE

Prilej de a oferi cadouri celor dragi

Magazinele de specialitate vă pun la dispoziție un bogat sortiment de articole pentru cadouri: tricotate, produse cosmetice-parfumerie, articole de marochinărie, articole de galanterie, jucării, dulciuri, produse din ciocolată, vinuri superioare și lichioruri.